

KOMPARATIVNA ANALIZA POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ I ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

Ćosić, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:090064>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij,

Poslovna ekonomija – smjer Financije

**KOMPARATIVNA ANALIZA POREZA NA DOHODAK U
REPUBLICI HRVATSKOJ I ODABRANIM ZEMLJAMA
EUROPSKE UNIJE**

Diplomski rad

Tea Ćosić

Zagreb, rujan, 2022.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij,

Poslovna ekonomija – smjer Financije

**KOMPARATIVNA ANALIZA POREZA NA DOHODAK U
REPUBLICI HRVATSKOJ I ODABRANIM ZEMLJAMA
EUROPSKE UNIJE**

**COMPARATIVE ANALYSIS OF INCOME TAX IN THE
REPUBLIC OF CROATIA AND OTHER SELECTED
COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION**

Diplomski rad

Student: Tea Ćosić, 0067553052

Mentor: izv. prof. dr. sc. Dajana Barbić

Zagreb, rujan, 2022.

Sažetak

Porez na dohodak predstavlja oblik izravnog poreznog tereta za poreznog obveznika svake zemlje. Njegov povijesni razvoj i primjena kreće u 1799. godini kada je u Ujedinjenom Kraljevstvu uveden prvi porez na dohodak kao *income and property tax*. U cilju određivanja objekta i osnovice za ubiranje ovog poreznog oblika navode se tri koncepta koja se međusobno suprotstavljena: teorija izvora, teorija čistog prinosa te Fisherov koncept. Također, oporezivanje dohotka u državama odvija se prema odabiru prigodnog modaliteta za svaku državu od kojih su najčešći engleski, germanski te romanski, dok se u praksi najčešće pojavljuju u kombinacijama. S razvojem globalizacije, razmjenom i kretanjem tehnologije, ljudskih resursa i kapitala dolazi do potrebe zaštite poreznog obveznika od dvostrukog oporezivanja te se u tom vidu uvodi koncept svjetskog dohotka koji umanjuje negativne učinke oporezivanja stečenog dohotka. Navedeno dolazi do važnosti posebice u ekonomskim zajednicama kao što je Europska unija. Porezno opterećenje u zemljama članicama Unije stoga se razlikuje, države članice s većim ekonomskim razvojem više oporezuju rad svojih građana, dok slabije razvijenije države članice uporište stavljaju na oporezivanje potrošnje. Također, najmanji udio BDP-a u ukupnim prihodima od poreza na rad imaju istočne zemlje članice Europske unije. Promatrane zemlje ovog rada – Republika Hrvatska, Republika Poljska te Mađarska tranzicijske su zemlje stoga imaju određene sličnosti u svojim poreznim sustavima. Promatrajući obračune na dohodak u navedenim zemljama uočene su razlike u poreznim stopama, naime Mađarska ima proporcionalnu stopu poreza na dohodak od 15%, dok Hrvatska i Poljska imaju progresivne stope na oporezivanje dohotka. Također, stope na doprinose za socijalno osiguranje iz plaće najveće su u Republici Hrvatskoj, a najniže u Mađarskoj u promatranom slučaju poreznog obveznika bez uzdržavane djece. Analiza obračuna poreza na dohodak dalje je ukazala na složenost poljskog obračuna zbog čestih poreznih reformi. Nadalje, nakon provedene komparativne analize u slučaju poreznog obveznika bez djece, rezultati su pokazali da poljski zaposlenik snosi najmanje porezno opterećenje u vidu samog iznosa poreza na dohodak dok mađarski zaposlenik u promatranjoj grupi zemalja snosi najveće porezno opterećenje u vidu razlike između bruto i neto plaće.

Ključne riječi: porez na dohodak, porezna stopa, fiskalna politika i ciljevi

Summary

The income tax is a form of direct tax burden for a taxpayer in each country. Its historical development and implementation started in 1799, when the first income tax was introduced in the United Kingdom as income and property tax. There are three concepts of identifying the object and basis for the taxable income: theory of the income source (Fuisting), theory of net asset growth (S-H-S concept) and Fisher's concept of income. Additionally, taxation of the income in countries takes place according to the choice of modalities – English, German and Romance, while in practice the most common ones appear in combination of these three. With the development of globalisation and movement of technology, human resources and capital, comes the need of protection of a taxpayer from double taxation. This leads to the introduction of the concept of world income that reduces negative effects of income taxation. This comes in particular in economic union such as European Union. Therefore, taxation in the Union varies from country to country, more developed economic countries are taxing more labour, while less economically developed countries are taxing more consumption. Also, the lowest proportion of the GDP in total revenue from labour have eastern EU Member States. The countries observed in this thesis – Republic of Croatia, Poland and Hungary are transition countries so therefore have certain similarities in their tax systems. Analysing calculation of the income taxes, comparative analysis showed that Hungary has an income tax rate of 15% (flat tax), while Croatia and Poland have progressive income taxation rates. Also, the rate on social security contributions paid by employees is the highest in Croatia and the lowest in Hungary in the observed case of a taxpayer without dependent children. Furthermore, the analysis of income tax in these countries pointed to the complexity of Polish calculation of the income tax which is the result of frequent tax reforms. Moreover, comparative analysis in this thesis showed that a Polish employee without children and with national average salary bears the lowest tax burden in the amount of income tax itself, while a Hungarian employee bears the biggest tax burden in terms of the difference between gross and net wage.

Keywords: income tax, tax rate, fiscal policy and objectives

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad / seminarski rad / prijava teme diplomskog rada isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada / prijave teme nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada / prijave teme ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada / prijave teme nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

Zagreb, 1.9.2022.

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

Zagreb, 1.9.2022.

(place and date)

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvor podataka i metode prikupljanja	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. RAZVOJ I ODREDNICE POREZA NA DOHODAK	3
2.1. Povijesni razvoj poreza na dohodak	3
2.2. Pojam dohotka	5
2.3. Modaliteti oporezivanja dohotka	8
2.4. Koncept oporezivanja svjetskog dohotka	11
2.4.1. Povijest razvoja koncepta oporezivanja svjetskog dohotka	11
2.4.2. Međunarodno porezno pravo	13
3. KARAKTERISTIKE POREZA NA DOHODAK U ZEMLJAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE	16
3.1. Porezno opterećenje rada u zemljama Europske unije	16
3.1.1. Usporedba stopa poreza na dohodak u zemljama Europske unije	17
3.1.2. Implicitna stopa poreza na rad	19
3.1.3. Porezni klin u zemljama Europske unije	23
3.2. Prihodi od poreza na dohodak	26
3.2.1. Porezni prihodi od izravnih poreza u Europskoj uniji	27
3.2.2. Porezni prihodi od rada u zemljama Europske unije	28
4. ANALIZA I OBILJEŽJA POREZA NA DOHODAK U ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE	37
4.1. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj	38
4.2. Porez na dohodak u Republici Poljskoj	43
4.2.1. Obračun dohotka od nesamostalnog rada u Poljskoj	45
4.3. Porez na dohodak u Mađarskoj	48
4.3.1. Obračun dohotka od nesamostalnog rada u Mađarskoj	50
4.4. Komparativna analiza poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj, Republici Poljskoj i Mađarskoj	52
4.4.1. Primjer obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj	52
4.4.2. Primjer obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Republici Poljskoj	54
4.4.3. Primjer obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Mađarskoj	56
4.4.4. Usporedba obračuna poreza na dohodak	57
5. ZAKLJUČAK	60
LITERATURA	62

POPIS SLIKA.....	68
POPIS GRAFOVA.....	69
POPIS TABLICA.....	70
ŽIVOTOPIS.....	71

1. UVOD

Porez na dohodak predstavlja značajan porezni oblik kojem država učinkovito ostvaruje fiskalne ciljeve koji su neophodni za moderno uređenje svake države i blagostanje njenih stanovnika. Ovaj porezni oblik financijski je izdašan te državi pruža učinkovitost u provođenju ciljeva spomenutih fiskalnih te socijalnih politika. Sustavi poreznih politika različiti su u svakoj zemlji ovisno o gospodarskim, demografskim, makroekonomskim čimbenicima, ali i povijesnim odrednicama. S time u vidu, zemlje članice Europske unije imaju jedinstvene porezne sustave te posljedično i načine oporezivanja dohotka. Europska unija teži koordinaciji u vođenju ekonomskih politika i poreza, iako sama nema direktnu ulogu u prikupljanju poreza u državama članicama te ne propisuje porezne stope. Shodno tome, struktura poreznog opterećenja rada u zemljama Europske unije znatno se razlikuje.

Sustav poreza na dohodak nastoji precizno obuhvatiti oporezivanje gospodarske sposobnosti pojedinca, u cilju postizanja prikupljanje prihoda za potrebe državne blagajne. Stoga, porez na dohodak, složen je i slojevit s obzirom na tehniku ubiranja ovisno o propisima nadređenih poreznih uprava. S obzirom da ovaj porezni oblik izravno oporezuje dohodak poreznog obveznika rezidenta neke zemlje, način njegova obračuna te visina porezne stope predstavljaju bitnu stavku za njegove ekonomske odluke privređivanja dohotka. Stoga, aktualni porezni trendovi svake zemlje članice Unije uvelike mogu utjecati na krajnji efekt koje oporezivanje primitaka od rada ima na platežnu moć pojedinca.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovoga rada je prikaz poreza na dohodak. U radu je provedena komparativna analiza od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj, Republici Poljskoj te Mađarskoj te prikaz krajnjeg učinka na oporezivanje dohotka od rada u slučaju poreznog obveznika bez djece. Spomenute zemlje uzete su u analizu zbog određenih geografskih i povijesnih odrednica te činjenice da su novije zemlje članice Unije. Također, prosječni iznosi ostvarenih mjesečnih dohodaka u spomenutim zemljama niže su nego u zapadnim zemljama članicama Europske unije. Stoga, ciljevi ovog rada su sljedeći:

- 1) identificirati karakteristike i obilježja poreznih sustava odabranih zemalja – Republike Hrvatske, Republike Poljske i Mađarske,

- 2) usporediti različitosti u vrstama oporezivih dohodaka, prikazati razliku u stopama i osobnim odbicima, razlike u porezima na dohodak po statusu rezidentnosti i iznijeti razlike poreznih obveza u spomenutim državama,
- 3) prikazati krajnji učinak na oporezivanje dohotka od rada u Republici Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj.

1.2. Izvor podataka i metode prikupljanja

Sekundarni izvori podataka prikupljeni su iz domaće i strane znanstvene i stručne literature odnosno iz knjiga, članaka, relevantnih internetskih stranica i dostupnih baza podataka. U radu će se koristiti sljedeće metode istraživanja: metode deskripcije, sinteze, analize, klasifikacije, enumeracije i metoda komparacije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen u pet dijelova. Nakon uvoda, u drugom dijelu rada prikazan je povijesni razvoj poreza na dohodak te je objašnjen sam pojam dohotka. Također, prikazani su modaliteti i načela oporezivanja dohotka te je dan uvid u koncept svjetskog dohotka. U trećem dijelu rada prikazano je stanje i struktura efektivnog poreznog opterećenja rada u zemljama Europske unije odnosno prikazana je usporedba implicitnih stopa poreza na dohodak te je iznesena struktura poreznog klina u zemljama članicama Unije. Uz navedeno, u trećem dijelu rada dan je pregled prihoda od izravnih poreza zemljama članicama te poreznih prihoda prema od poreznog opterećenja rada. U četvrtom dijelu detaljno je prikazano oporezivanje dohotka odabranih zemalja članica Europske unije odnosno Republike Hrvatske, Republike Poljske i Mađarske. Također, provedena je komparativna analiza prema primjerima obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u slučaju poreznog obveznika bez djece u spomenutim zemljama članicama. Konačno, u petom dijelu rada iznesene su ključne spoznaje komparativne analize do kojih se došlo istraživanjem i usporedbom karakteristika promatranih poreznih sustava.

2. RAZVOJ I ODREDNICE POREZA NA DOHODAK

2.1. Povijesni razvoj poreza na dohodak

Uloga poreza tijekom povijesti mijenjala se u skladu s društveno-ekonomskim, ali i političkim događanjima koje su prolazile pojedine države. Porezi čine dio fiskalne i socijalne politike države te stoga imaju jak interes među građana i javnosti neke države, posebice s recentnijim razvojem globalizacije. Porezni sustav obiluje mnoštvom poreznih oblika koje je moguće grupirati prema njegovoj izravnosti, odnosno utječe li porezni oblik direktno na pojedinca ili ne postoji jasna granica kod tereta poreznog opterećenja. Stoga, poseban interes u životu pojedinca ima porez na dohodak, kao porezno opterećenje koje se vezuje na oporezivanje ostvarenog dohotka.

Porez na dohodak izravni je porez koji predstavlja direktno porezno opterećenje na dohodak osobe ili kućanstva. Ovaj porezni oblik najtipičniji je oblik izravnog oporezivanja te oporezuje dohodak pojedinca prema progresivnim stopama. Oporezivanje po progresivnoj tarifi glavno je strukturno obilježje ovog poreznog oblika, jer se zbog tog obilježja porez na dohodak može prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinca i kućanstava. Zbog dobre prilagodbe poreza na dohodak i primjene progresivnih stopa na oporezivanje pojedinaca i kućanstava, moguće je postići pravednost u raspodjeli dohotka nakon oporezivanja. Iz tog razloga, porez na dohodak smatra se superiornijim na ostale porezne oblike¹.

Nadalje, porezom na dohodak nastoji se što preciznije obuhvatiti oporezivanje gospodarske sposobnosti pojedinca, u cilju postizanja određenih socijalnih odnosno fiskalnih ciljeva (prikupljanje prihoda za potrebe državne blagajne). Sam porez na dohodak, slojevit je i složen s obzirom na tehniku ubiranja. U svrhu što kvalitetnijeg ubiranja ovog poreza, preduvjet je razvijeno gospodarstvo s visokom zaposlenošću, učinkovito ustrojene računovodstvene i porezne službe te spremnost poreznih obveznika na suradnju s poreznom vlašću².

Sam razvoj poreznih davanja veže se uz pojavu prvih organiziranih zajednica. Porezna davanja u početku su bila dobrovoljna, a tek u kasnijim fazama razvoja postaju najprije obvezatni i na kraju pravi prisilni prihod države³.

¹ Kesner-Škreb, M. (2004.), Porez na dohodak, *Financijska teorija i praksa*, 28(1), 141-143., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/5755>

² Mijatović, N. (2007.), Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka, *Rev. soc. polit.*, god. 14, br. 3-4, 289-311., preuzeto s <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/702/667>

³ Šimurina, N., Dražić Lutilsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str.24., Zagreb: Narodne novine

Prvi porez na dohodak uveden je kao *income and property tax* 1798. godine u Ujedinjenom Kraljevstvu te se primjenjuje od 1799. godine. Porez je uveo tadašnji ministar financija William Pitt u svrhu prikupljanja dodatnih prihoda u ime financiranja rata protiv Napoleona⁴. Tadašnji uvedeni porez obuhvaćao je poreznu obvezu za pojedine vrste prihoda (cedularni porez na dohodak) te pripadajuće propise o samom obračunu poreza koji su primjerice sadržavali odredbu o subjektivnoj gospodarskoj snazi poreznog obveznika odnosno iznosu neoporezivog dohotka. Ubranje ovog poreza obilježili su tehničke poteškoće te je dvije godine nakon uvođenje poreza na dohodak, isti bio ukinut, posljedično i zbog završetka rata s Napoleonom. Nakon dvije godine, porez na dohodak ponovno je uveden te se prema Zakonu iz 1803. godine zasnivao na oporezivanju različitih izvora prihoda. Spomenuti Zakon i danas tvori osnovnu strukturu poreza na dohodak⁵.

Po uzoru na engleski model, u Njemačkoj (tadašnjoj Pruskoj) porez na dohodak se uvodi 1812. godine, međutim već dvije godine kasnije dolazi do njegova uklanjanja. Nadalje, 1820. godine, uz već uvedeni porez na nekretnine i obrtničku djelatnost, uvodi se poseban porez s poreznim razredima (njem. *Klassensteuer*) koji je podijelio stanovništvo u porezne razrede. Navedeni porez trebao je izbjeći zadiranje u dohodovne i imovinske odnose međutim navedena misao o stvaranju poreza na dohodak koji bi postojao neovisno o društvenim klasama ipak se nije održala. Tek 1851. godine u Pruskoj je stupio zakon kojim se uveo klasificirani porez na dohodak podijeljen prema poreznim razredima, koji je osnovica sadašnjeg sustava oporezivanja dohotka u Njemačkoj⁶.

Prema Scheeru, u vrijeme uvođenja poreza na dohodak, u financijskoj je znanosti ovaj porez nazvan kao “kralj poreza”, “najčišći – i tehnički i pravno najljepšem – oblikovanju porezne misli uopće”, te kao “središnje sunce” optimalnog poreznog sustava⁷. Kao što je već spomenuto, porez na dohodak u pojedinim državama se počeo uvoditi u devetnaestom stoljeću, međutim puni zamah uvođenja doživio je u razdoblju od 1880-ih do 1920-ih godina te se iz toga razloga o porezu na dohodak govori kao o “poreznom obliku razvijenog kapitalizma”⁸. Uslijed navedenog, tek s razvojem kapitalizma i državne administracije dolazi do mogućnosti učinkovitog ubiranja poreza na dohodak.

⁴ Šimurina, N., Dražić Lutinsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str.24., Zagreb: Narodne novine

⁵ Birk, D. (2006). *Porezno pravo*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag

⁶ Ibid.

⁷ Scheer, C. (1998). *Ideali porezne politike – jučer i sutra*. Upravljački sustavi budućnosti (str. 158-198). Berlin: Duncker & Humblot

⁸ Ecimović, R. (1998). *Financijsko pravo i financijska znanost*. Zagreb: Informator.

2.2. Pojam dohotka

Porez na dohodak predstavlja važan aspekt u osobnim financijama svakog poreznog obveznika, a isti varira od države do države, ovisno o fiskalnoj uređenosti te visini javnih rashoda zemlje. Oporezivanja dohotka financijski je izdašno što omogućuje efikasno postizanje postavljenih fiskalnih ciljeva pojedine države. S tim u vidu, dohodovni koncept oporezivanja čini osnovu svih poreznih sustava oporezivanja dohotka⁹. U vidu jasnog prikaza poreza na dohodak, bitno je odrediti sam pojam dohotka i sve njegove sastavnice. U slučaju poreza na dohodak, izvor, objekt i osnovica za ubiranje poreza ustvari isti te tvore dohodak¹⁰. Kako bi se odredio objekt i osnovica za ubiranje poreza te sama visina dohotka u teoriji su predstavljena tri koncepta koja se međusobno suprotstavljena.

Prvi spomenuti koncept je čiji je predstavnik njemački teoretičar. Teorija izvora obuhvaća uži dohodovni koncept, teoriju čistog prinosa (Shanz-Haig-Simonsov dohodak – širi dohodovni koncept) te koncept „dohotka ostvarenog na tržištu“. Fuisting u svojoj teoriji dohotka u užem smislu definira dohodak kao ukupnost prihoda poreznog obveznika odnosno sveukupnost onih ekonomskih dobara koja svake godine pritječu pojedincu iz trajnih izvora¹¹. Prema toj teoriji redovitost prihoda vrlo je bitna stavka te se dohodak ne može ostvariti od povremenih prodaja imovine, nasljedstva ili dobitaka od igara na sreću¹². Teorija izvora u širem smislu obuhvaća i neke srodne teorije: teoriju potrošnog fonda, teoriju periodičnosti, teoriju proizvodnje te teoriju prihoda. Prema Scrolleru, predstavniku teorije potrošnog fonda, dohodak se smatra kao količina dobra koju pojedinac može potrošiti za podmirenje svojih potreba, u izvjesnom vremenu, a da ne pogorša početno imovinsko stanje¹³. Predstavnici teorije periodičnosti – Herman i Cohn, navode kako je jedna od bitnih stavki za dohodak njegovo redovno ponavljanje u određenim vremenskim razmacima. Nadalje, predstavnici teorije proizvodnje Lotz, Roscher, Heckel i Wagner smatraju dohotkom samo onaj višak u novcu koji poduzetnici ili kućanstva mogu stjeći na temelju proizvodne djelatnosti nakon što se pokriju proizvodni troškovi¹⁴. U

⁹ Blažić, H., (2006.), *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, str. 15

¹⁰ Šimurina, N., Dražić Lutitsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str.68., Zagreb: Narodne novine

¹¹ Blažić, H., (2006.), *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, str. 16

¹² Šimurina, N., Dražić Lutitsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str.68., Zagreb: Narodne novine

¹³ Gvodzić, N. (1994.) *Pojam dohotka u teoriji i poreznom zakonodavstvu Republike Hrvatske*. Zagreb: Financijska praksa

¹⁴ Blažić, H., (2006.), *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, str. 16

teoriji prihoda, njeni predstavnici - Vocke i Liefman dohotkom smatraju zbroj svih primitaka koja neka osoba može steći tijekom jednog razdoblja¹⁵.

Drugi koncept predstavlja teoriju čistog prinosa odnosno teoriju porasta čiste imovine. Teorija čini širi dohodovni koncept, gdje se prema predstavniku teorije G. von Schanzu, dohodak definira kao razlika u imovini između krajnjeg i početnog vremena (tzv. „teorija vremena“). Dodatno, prirast dohotka postaje neovisan o izvoru i učestalosti. Nadalje, prema R.M. Haigu, sljedbeniku spomenute teorije, dohodak se promatra kao povećanje snage u cilju zadovoljenju potreba u nekom vremenskom razdoblju. Drugi američki sljedbenik navedene teorije H.C. Simons smatra kako je dohodak algebarski zbroj tržišne vrijednosti potrošnje i promjene u vrijednosti imovine između početka i kraja određenog razdoblja¹⁶. Spomenuta teorija naziva se još i S-H-S koncept (Schanz-Haig-Simonsovu koncept) dohotka prema navedenim začetnicima teorije porasta čiste imovine. Teorija je prihvaćena kao teoretski ideal u prikazivanju porezne sposobnosti, a koji se smatra sveobuhvatnim dohotkom. Također, ovaj koncept je moguće analizirati sa stajališta korištenja ekonomske snage te također i sa stajališta njenog formiranja. Prema stajalištu korištenja ekonomske snage govori se o zbroju tekuće potrošnje i štednje, koja se promatra kao povećanje odnosno smanjenje neto kapitala i bogatstva u promatranom vremenskom periodu:

$$Y = C + \Delta W \quad (1)$$

U prikazanoj formuli Y označava dohodak, C potrošnju dok ΔW označava promjenu u neto bogatstvu. Sa stajališta formiranja dohotka teorija govori o prirastu potencijalne potrošnje ne uzimajući u obzir na način i iz kojeg izvora se stekao dohodak.

Pod uvjetom da se bogatstvo na početku razmatranog razdoblja označi kao (W_i), te ukoliko je kamatu (r) moguće predvidjeti te označiti da su E_i primici čiji izvor nije nadnica, transferi i ostalo te koji pritiječu na kraju razdoblja, moguće je izvesti sljedeću formulu:

$$W_{i+1} = E_i + (1+r)W_i - C_i \quad (2)$$

Nadalje, navedeno se može iskazati i odnosnom:

$$C_i + \Delta W_i = E_i + rW_i \quad (3)$$

¹⁵ Blažić, H., (2006.), *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, str. 16

¹⁶ Blažić, H., (2006.), *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, str. 17

U lijevoj strani jednakosti prikazan je S-H-S dohodak, prema stajalištu njegovog trošenja dok desna strana jednakosti pokazuje način formiranja dohotka. Također, desna strana jednakosti pokazuje sve novčane vrste i izvore formiranja dohotka odnosno nadnice, plaće, kamate i dividende te aprecijaciju vrijednosti imovine, bez obzira na njenu realizaciju¹⁷. Ova podjela dohotka ukazuje na razlike između dohotka i potrošnje kao porezne osnovice¹⁸. Naposljetku, sveobuhvatnim dohotkom se smatra iznos koji se može koristiti za potrošnju, a da se ne umanjuje imovina na početku promatranog razdoblja. Prema ovoj teoriji, u dohodak treba uključiti plaće, mirovine, dividende, kamate, nasljedstva, darove, socijalne transfere, primitke u naravi, kapitalne dobitke te dobitke od igara na sreću¹⁹. Sami začetnici teorije bili su svjesni nedostataka u definiranju sveobuhvatnog dohotka iz razloga pojave porezne evazije u slučaju kapitalne dobiti, darova i nasljedstva.

Treći koncept utvrđivanja dohotka poznat je kao Fisherov koncept prema začetniku Irvingu Fisheru. Ovaj koncept definira se kao korisnost dobivena tijekom života, pri čemu su izdaci za potrošnju najbolja aproksimacija korisnosti²⁰. Navedeni koncept naziva se potrošni koncept jer kao osnovicu za oporezivanje smatra potrošnju. Prema navedenoj teoriji, osnovica poreza temelji se na oporezivanju potrošnje koja se računa na temelju zbroja svih zarađenih dohodaka u jednoj kalendarskoj godini, nakon oduzimanja godišnje štednje²¹. Začetnik ovog koncepta, Fisher, smatrao je kako S-H-S koncept pogrešan jer u definiciju stavlja i dodatni dohodak od kapitala koji, posljedično, rezultira pogrešnim načinom oporezivanja. Dodatno, Fisher kritizira i dohodak od rada te rješenjem smatra standardni koncept potrošnje. Ovaj koncept zastupaju i mnogi današnji ekonomisti, zastupajući model izravnog oporezivanja potrošnje koji ne oporezuje štednju dvostruko te kapitalne dobitke ne oporezuje posebno²².

Nadalje, neovisno na izbor definicije dohotka, porez na dohodak u većini zemalja EU je sintetički porez, što znači da različite vrste i izvore dohodaka sintetizira u ukupni dohodak i

¹⁷ Musgrave, A., Musgrave P.B. (1993.), *Javne financije u teoriji i praksi*, Zagreb: Institut za javne financije New EU Member States, Oxfordshire: Taylor & Francis Group

¹⁸ Blažić, H., (2006.), *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*, Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet, str. 18

¹⁹ Šimurina, N., Dražić Lutitsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, Zagreb: Narodne novine

²⁰ Ibid.

²¹ Blažić, H., Grdinić, M. i Suljić, S. (2016.), Oporezivanje kamata na bankovnu štednju građana u državama Europske Unije, u Stojanović, A. I Šimović, H. (ur.) *Aktualni problemi i izazovi razvoja financijskog sustava* (str. 163-186.), Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb

²² Ibid.

oporezuje kao cjelina jednim progresivnim poreznim oblikom²³. Shodno tome, dohoci od rada i kapitala tretiraju se na isti način. Suprotno sintetičkom porezu, postoji analitički odnosno cedularni porez na dohodak. Spomenuti analitički porez oporezuje pojedinu vrstu ili izvor dohotka na različit način s određenim poreznim oblikom. Osim analitičkog i sintetičkog poreza, od 1980-ih u primjeni je i dualni porez na dohodak koji podrazumijeva da se čitav dohodak dijeli na dohodak od rada i kapitala. Spomenuti dohoci od kapitala se oporezuju po proporcionalnoj stopi u cilju postizanja neutralnosti, dok se dohoci od rada oporezuju progresivnim stopama u cilju postizanja pravednosti²⁴.

2.3. Modaliteti oporezivanja dohotka

Oporezivanje dohotka moguće je promatrati kroz primjenu različitih modaliteta i načela. U današnjem suvremenom svijetu oporezivanja u teoriji se koriste tri modaliteta – engleski, germanski te romanski. Navedeni modaliteti u praksi se najčešće zapravo pojavljuju u raznim kombinacijama. Prvi spomenuti modalitet je engleski odnosno britanski ili cedularni. Prema samom nazivu, modalitet je implementiran i koristi se u Engleskoj odnosno u zemljama koje su bile bivše britanske kolonije. Navedeni modalitet specifičan je prema načinu oporezivanja u 2 koraka – najprije se oporezuju pojedini dijelovi dohotka primjenom proporcionalne stope (dohoci iz različitih izvora). Visina proporcionalne stope može biti drugačija za različite izvore dohotka primjerice dohodak od kapitala može se oporezivati po stopi od 12%, dok dohodak od imovine i imovinskih prava mogu se oporezivati po stopi od 14%. Drugi korak označava oporezivanje ukupnog dohotka koji nastaje iz različitih izvora u slučaju da dohodak prelazi određenu visinu te se u tom slučaju primjenjuje progresivna porezna tarifa. Ukoliko ukupan dohodak odnosno zbroj dohodaka iz različitih izvora ne prelazi propisanu visinu, dohodak se neće dodatni oporezivati navedenim dopunskim porezom²⁵.

Drugi modalitet oporezivanja naziva se germanski te je najčešće korišten u suvremenim sustavima oporezivanja. Ovaj modalitet je specifičan po oporezivanju svih vrsta dohotka

²³ Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), Oporezivanje rada, *EJS 13.*, preuzeto s <https://arhivanalitika.hr/blog/ejs-13-oporezivanje-rada/>

²⁴ Ibid.

²⁵ Šimurina, N., Dražić Lutitsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, Zagreb: Narodne novine

primjenom progresivne porezne tarife. Primjena navedenog jedinstvenog i sintetičkog oporezivanja primijenjeno je tržišnom načinu privređivanja i poduzetništvu²⁶.

Posljednji, romanski modalitet, se kao i engleski modalitet sastoji od oporezivanja pojedinih izvora dohotka primjenom proporcionalne tarife odnosno primjenom različitih visina stopa za različite izvore dohotka. Navedeno se primjenjuje oporezivanjem po progresivnoj i proporcionalnoj tarifi ovisno o izvoru stjecanja dohotka. Nadalje, ukoliko ukupni dohodak pređe određenu visinu na kraju će se još jednom oporezivati primjenom progresivne porezne stope²⁷.

S obzirom da porezi uvelike odlučuju na ponašanje građana odnosno na njihovu daljnju štednju, potrošnju ili ulaganje, nameće se tvrdnja da svi porezi unose distorzije u gospodarstvo. Porez na dohodak zbog navedene činjenice uvelike predstavlja distorzivan porez jer znatno utječe na ekonomske odluke građana. U vidu navedenog te u želji smanjenja štetnosti distorzivnih poreza dolazi do uvođenja proporcionalnog poreza na dohodak (eng. *flat tax*). Proporcionalni porez odnosi se na oporezivanje dohotka i dobiti po istoj proporcionalnoj stopi, dok je indirektnu progresiju u slučaju poreza na dohodak moguće postići uporabom osobnog odbitka²⁸. Sama ideja o proporcionalnom porezu uvedena je u knjizi *Low Tax, Simple Tax, Flat Tax* autora Hall i Rabushka iz 1983. godine. Navedeni porez uvele su tranzicijske zemlje Europske unije, međutim s prilagodbama i izmjenama od originalnog predloška²⁹.

Načela oporezivanja dohotka

Suvremeni zakoni o porezu na dohodak baziraju se na različitim načelima. Najznačajnije načelo o porezu na dohodak je načelo uzimanja u obzir gospodarske snage s obzirom da je dohodak, sa financijskog stajališta, mjerodavan pokazatelj gospodarske snage. Prema Mijatoviću³⁰, spomenuto načelo bazira se na zahtjevu da se pravedna raspodjela poreznog tereta između fizičkih osoba vrši tako da pojedinci s istom gospodarskom snagom budu porezno jednako

²⁶ Šimurina, N., Dražić Lutilsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, Zagreb: Narodne novine

²⁷ Ibid.

²⁸ Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), *Teorija i politika oporezivanja*, EJS 11 (II. Dio), preuzeto s <https://arhivanalitika.hr/blog/ejs-11-teorija-i-politika-oporezivanja-ii-dio/>

²⁹ Ibid.

³⁰ Mijatović, N. (2007.), *Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka*, *Rev. soc. polit.*, god. 14, br. 3-4, 289-311., preuzeto s <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/702/667>

tretirani te obratno. Iz navedenog načela moguće je izvesti sljedeća podnačela koje treba sadržavati optimalan i efikasan sustav poreza na dohodak³¹:

- a) Načelo osobne univerzalnosti,
- b) Načelo stvarne univerzalnosti,
- c) Objektivno neto načelo,
- d) Subjektivno neto načelo,
- e) Načelo periodičnog oporezivanja te
- f) Načelo progresije poreza na dohodak.

Prema načelu osobne univerzalnosti dohodak generiran na tržištu prikazuje gospodarsku snagu stoga je porez na dohodak primjeren za fizičke osobe koje raspolažu dohotkom. U slučaju da je zakonodavac pronašao prikladan i primjeren način oporezivanja, onda se naveden način odnosi na sve porezne obveznike te su osobna porezna oslobođenja isključena. Nadalje, ukoliko je riječ o zajedničkom ostvarenju oporezivog dohotka od strane više osoba, svaki pojedinac treba platiti porez na samo onaj dio dohotka koji je sukladan njegovom udjelu prilikom navedenog ostvarenja dohotka³².

Drugo načelo odnosno načelo stvarne univerzalnosti, zahtijeva da svaki ostvareni tržišni dohodak mora biti u sustavu oporezivanja, međutim također zahtijeva da niti jedan dohodak također ne smije biti višestruko oporezivan. Nadalje, načelo stvarne univerzalnosti odgovara sintetičkom obračunu dohotka koje govori da se različiti prihodi nekog poreznog obveznika ne oporezuju primjenom različitih stopa. Objektivno neto načelo govori da je predmet oporezivanja poreza na dohodak dobit odnosno višak koji ostane nakon umanjenja rashoda na ostvaren dohodak. Suprotno prethodno navedenom načelu, subjektivno neto načelo uzima u obzir neizbježne prihode u svrhu zadovoljavanja osobnih životnih potreba, osiguravanja egzistencijalnog minimuma ili pokrivanja osobnih zahtjeva. Preciznije, poreznu osnovicu poreza na dohodak čini ostvareni dohodak umanjen za iznos nužnih privatnih rashoda³³.

Načelo periodičnog oporezivanja tehničko je načelo koje podrazumijeva oporezivanje dohotka koji porezni obveznik ostvari tijekom određenog vremenskog razdoblja (kalendarske godine)³⁴. Navedeno tehničko načelo u stvari ograničava ideal oporezivanja prema gospodarskoj snazi iz

³¹ Mijatović, N. (2007.), Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka, *Rev. soc. polit.*, god. 14, br. 3-4, 289-311., preuzeto s <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/702/667>

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

razloga što bi se u idealnom slučaju porezna sposobnost fizičke osobe mjerila prema ostvarenom životnom dohotku³⁵. U slučaju kada rashodi pojedinog poreznog razdoblja premašuju prihode tog istog razdoblja, dolazi do poravnjanja duga. Prilikom konačnog obračuna poreza na dohodak u obzir se uzimaju svi prihodi zajedno, pri čemu se rashodi „prebijaju“ pozitivnim prihodima iz drugih izvora. Međutim, poželjno je osigurati poravnanje duga unutar istog poreznog razdoblja. Ukoliko iznos rashoda premašuje iznos prihoda tijekom iste kalendarske godine moguće je poravnati dug u više međusobno vezanih razdoblja odnosno u godini ostvarenja duga te sljedećih nekoliko godina koliko je potrebno da iznos prihoda premaši iznos nastalih rashoda. Taj način obračuna naziva se intertemporalni obračun³⁶.

Načelo progresije poreza na dohodak objašnjava kako se gospodarska sposobnost izražena kao rastući dohodak ne smije oporezivati proporcionalno, već progresivno. Unatoč navedenom, optimalno je težiti uvođenju efikasnoga sustava oporezivanja koji neće koristiti pretjeranu progresivnu stopu poreza na dohodak, kako ne bi došlo do preopterećenja radnika fiskalnim nametima³⁷.

2.4. Koncept oporezivanja svjetskog dohotka

2.4.1. Povijest razvoja koncepta oporezivanja svjetskog dohotka

Svaka država vrši ubiranje poreza na temelju svojeg poreznog suvereniteta. Unatoč tome, porezni suverenitet nije konačan niti bezuvjetan. Važno je napomenuti da u međunarodnom pravu ne postoje granice poreznog suvereniteta dviju država³⁸. Iz tog razloga, izvršavanje porezne obveze može podrazumijevati proturječna potraživanja od dva ili više jurisdikcija u odnosu na isti oporezivi iznos³⁹. Dvostruko oporezivanje zapravo znači oporezivanje istog poreznog obveznika na isti dohodak u dvije ili više država. Takva vrsta oporezivanja ima štetne učinke na međunarodnu razmjenu dobara i usluga te prekograničnog kretanja kapitala, tehnologije i osoba. Takvi slučajevi rješavaju se bilateralnim poreznim sporazumima odnosno

³⁵ Beiser, R. (2001.), *Porezi, sustavni pregled*. Beč: WUW/Universitätsverlag

³⁶ Mijatović, N. (2007.), Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka, *Rev. soc. polit.*, god. 14, br. 3-4, 289-311., preuzeto s <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/702/667>

³⁷ Ibid.

³⁸ Lang, M. (2020.), *Introduction to the Law of Double Taxation Conventions*, 3rd edition, [e-publikacija], preuzeto s https://www.ibfd.org/sites/default/files/2021-08/20_007_Introduction_Law_Double_Taxation_Conventions_3rd_edition_final_web.pdf

³⁹ OECD (2014.), *Fundamental principles of taxation, Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy*, [e-publikacija], preuzeto s https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy/fundamental-principles-of-taxation_9789264218789-5-en

dodjeljivanjem prava oporezivanja ugovornim državama. Većina postojećih bilateralnih poreznih ugovora sklapa se na temelju modela kao što je Model porezne konvencije prema Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj (eng. *The Organization for Economic Cooperation and Development*, dalje u tekstu OECD) ili prema modelu Ujedinjenih naroda, koji slijede prvi predložak bilateralnog poreznog ugovora kojeg je 1928. godine izradila Liga naroda⁴⁰. Uslijed navedenog, mogu postojati razlike između poreznih ugovora, iako ugovori obično slijede relativno ujednačenu strukturu te sadržavaju popis odredba. Navedene odredbe uključuju članke koji opisuju primjenu poreznih ugovora, članke koji adresiraju konflikte porezne jurisdikcije, članke koji omogućavaju porezne olakšice u vidu dvostrukog oporezivanja, članke u kojima se propisuje sprječavanje izbjegavanja plaćanja poreza i porezne evazije te članke koji se odnose na različite pomoćne funkcije (npr. administrativna pomoć). Prema OECD-u, sam koncept svjetskog dohotka nastaje uslijed povećavanje globalne trgovine početkom 20. stoljeća kada nastaje zabrinutost oko slučajeva dvostrukog oporezivanja. Liga naroda tada je imenovala posebnu skupinu kako bi proučila pitanje dvostrukog oporezivanja iz teoretske i znanstvene perspektive⁴¹. Zadaća skupine bila je identificirati koncept ekonomske pripadnosti kao temelj međunarodnog poreznog okvira. Ekonomska pripadnost temelji se na čimbenicima koji su usmjereni na mjerenje postojanja i opsega gospodarskih odnosa između određene države i dohotka ili osobe koja se oporezuje. Navedeni čimbenici koji definiraju ekonomsku pripadnost su sljedeći⁴²:

- a) podrijetlo bogatstva ili prihoda,
- b) položaj bogatstva ili prihoda,
- c) provedba prava na bogatstvo ili prihod te
- d) mjesto prebivališta ili boravišta osobe koja ima pravo raspolagati bogatstvom ili prihodom.

Prilikom istraživanja, skupina je identificirala da čimbenici koji imaju najveću težinu u određivanju međunarodnog prava su izvor i podrijetlo dohotka i boravište te prebivalište

⁴⁰ OECD (2014.), *Fundamental principles of taxation, Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy*, [e-publikacija], preuzeto s https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy/fundamental-principles-of-taxation_9789264218789-5-en

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

vlasnika koji troši taj dohodak⁴³. Podrijetlo dohotka, prema navedenoj skupini, treba raspodijeliti između države podrijetla i države boravišta ovisno o prirodi predmetnog dohotka.

Nadalje, važno je napomenuti da se navedena tematika osim prostorne dimenzije, može se promatrati i u osobnoj dimenziji koji se odnosi na krug osoba koje će biti oporezivane odnosno na pitanje pojedinačnog i zajedničkog dohotka, dohodaka supružnika ili djece. Osim navedenog, vremenska dimenzija oporezivanja najčešće se odnosi na razdoblje jedne kalendarske godine⁴⁴.

2.4.2. Međunarodno porezno pravo

Prema Langu⁴⁵, međunarodno porezno pravo ima ograničenja u pogledu oporezivanja dohotka. Naime, mnogi porezni sustavi oporezuju dohodak ukoliko postoji bliska veza između poreznog obveznika i neke države. Navedeno opisuje načelo univerzalnosti te se naziva potpuna porezna obveza. Nadalje, ukoliko ne postoji bliska veza između poreznog obveznika ili se ta veza sastoji samo od objektivnih faktora, oporezuje se samo dohodak zarađen u zemlji. Spomenuto se, prema Langu, naziva načelo teritorijalnosti te označuje djelomično porezno pravo. Preciznije, porezni obveznik može imati povezanost u vidu ostvarivanja dohotka u dvije ili više država. Povezanost se može odnositi na domicil, državljanstvo ili boravište neke osobe. Ovisno o poreznim zakonima neke zemlje, navedeni čimbenici povezanosti mogu dovesti do potpune porezne obveze poreznog obveznika.

Važnost bilateralnih poreznih ugovora očituje se u raznim situacijama. Na primjer, fizička osoba koja živi u Republici Hrvatskoj, međutim središte svojih gospodarskih interesa ima u Njemačkoj, bila bi subjekt oporezivanja u obje zemlje ukoliko ne bi postojao bilateralni porezni sporazum odnosno ugovor između te dvije zemlje. Nadalje, češći je primjer osobe koje podliježe poreznoj obvezi na temelju svojeg boravišta odnosno državljanstva. Primjerice osoba koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj te ima prihod od dividendi u Njemačkoj (tamo

⁴³ OECD (2014.), *Fundamental principles of taxation, Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy*, [e-publikacija], preuzeto s https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy/fundamental-principles-of-taxation_9789264218789-5-en

⁴⁴ Šimurina, N., Dražić Lutilsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, Zagreb: Narodne novine

⁴⁵ Lang, M. (2020.), *Introduction to the Law of Double Taxation Conventions*, 3rd edition, [e-publikacija], preuzeto s https://www.ibfd.org/sites/default/files/2021-08/20_007_Introduction_Law_Double_Taxation_Conventions_3rd_edition_final_web.pdf

nema dom), ima potpunu poreznu obvezu prema Republici Hrvatskoj te djelomičnu poreznu obvezu u Njemačkoj samo za iznos poreza na dohodak od dividendi. Ukoliko navedene dvije zemlje ne bi imale bilateralni porezni ugovor, porez na dohodak od dividendi mogao oporezivati i u Republici Hrvatskoj. Zaključno, svjetski trendovi pokazali su kako većina zemalja primjenjuje koncept svjetskog dohotka u smislu oporezivanja svog dohotka rezidenata (u tuzemstvu i inozemstvu) odnosno dohodak ostvaren u zemlji (tuzemni dohodak) i bilo gdje u svijetu (inozemni dohodak) dok se nerezidentima oporezuje samo dohodak ostvaren u inozemstvu (tuzemni dohodak)⁴⁶. Iz tog razloga, porezni obveznici te općenito gospodarski odnosi bili bi ugroženi ukoliko države ne bi primjenjivale međunarodne porezne ugovore odnosno konvencije o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja.

Broj konvencija neprestano raste te ih za sada diljem svijeta postoji više od 3000⁴⁷. Unatoč opsežnom broju konvencija diljem svijeta, nisu obuhvaćeni svi međunarodni porezni odnosi odnosno relacije između zemalja. U tom slučaju, većina zemalja provodi jednostrane mjere za sprječavanje međunarodnog dvostrukog oporezivanja koji se rješavaju unilateralnim mjerama u nacionalnom gospodarstvu. Važno je napomenuti da je unilateralne mjere koriste samo u slučaju ako ne postoji bilateralni porezni sporazum između relevantnih zemalja. Spomenute jednostrane mjere u nekim zemljama mogu biti utvrđena zakonom (Njemačka) dok u nekim zemljama porezna tijela mogu ostaviti slobodan prostor za primjenu pravila (Austrija) ovisno o situaciji oporezivanja poreznog obveznika⁴⁸.

Bilateralni porezni ugovori usklađuju porezne zakone između promatrane dvije zemlje te tako pružaju zaštitne mehanizme u vezi dvostrukog oporezivanja prihoda od poslovanja i primanja plaća koju pojedinci ostvaruju ukoliko ostvaruju svoj glavni prihod u svojoj matičnoj zemlji ali povremeno ostvaruju dohodak u drugoj zemlji. Prema Tax Foundation-u⁴⁹, porezni ugovori uključuju smanjenje odnosno ukidanje poreza po odbitku na kamate, dividende i autorske naknade koji mogu ostvariti pojedinci. Porezni ugovori na taj način osiguravaju stabilnost i sigurnost poreznim obveznicima, potiču na povećanje stranih ulaganja i razmjenu dobara i

⁴⁶ Šimurina, N., Dražić Lutitsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str.68., Zagreb: Narodne novine

⁴⁷ Lang, M. (2020.), *Introduction to the Law of Double Taxation Conventions*, 3rd edition, [e-publikacija], preuzeto s https://www.ibfd.org/sites/default/files/2021-08/20_007_Introduction_Law_Double_Taxation_Conventions_3rd_edition_final_web.pdf

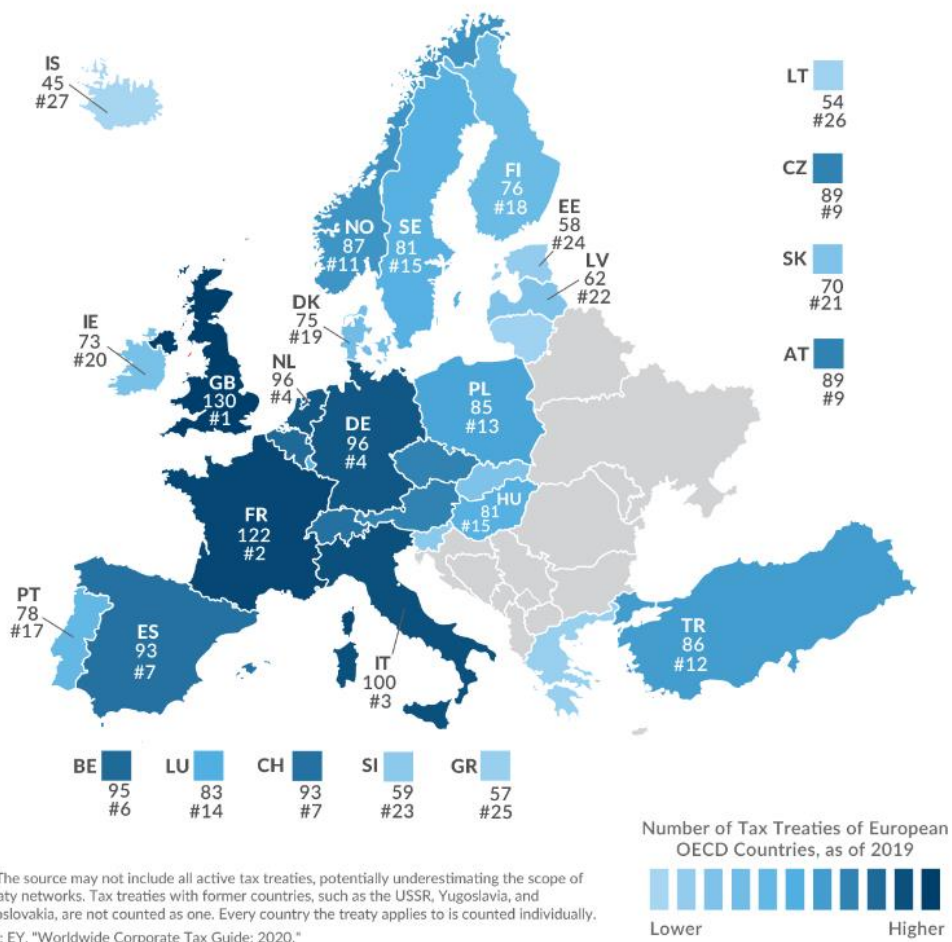
⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Asen., E. (2019.), *Tax Treaty Network of European Countries*, preuzeto 15.6.2022. s : <https://taxfoundation.org/european-tax-treaty-network-2019/>

usluga te u konačnici smanjuju poreznu evaziju. Posljedično, ova široka mreža bilateralnih poreznih ugovora pridonosi cjelokupnoj konkurentnosti gospodarstva.

U 2019. godini⁵⁰, prema statistici OECD-a, europska zemlja koja je imala najveći broj sklopljenih poreznih sporazuma s drugim zemljama, bila je Ujedinjeno Kraljevstvo s ukupno 130 poreznih sporazuma te je slijedi Francuska s 122 pa Italija s 100 poreznih sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Zemlje članice s najmanje sklopljenih sporazuma bile su redom Island (s 45 sklopljenih sporazuma s drugim zemljama), Latvija (s 54 sporazuma) te Grčka (s 57 sporazuma). Navedeno je prikazano na slici ispod.

Slika 1. Bilateralni porezni sporazumi u europskim zemljama članicama OECD-a u 2019. godini

Izvor: EY - „Svjetski korporativni porezni vodič“ (2020.)

⁵⁰ Zvinys., A.K., (2020.), Tax Treaty Network of European Countries, preuzeto 15.6.2022. s <https://taxfoundation.org/tax-treaties-european-tax-treaty-network-2020/>

3. KARAKTERISTIKE POREZA NA DOHODAK U ZEMLJAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE

3.1. Porezno opterećenje rada u zemljama Europske unije

Porezno opterećenje rada u zemljama EU ovisno je o gospodarskom i ekonomskom stanju same zemlje, visini plaće građana te samoj administrativnoj uređenosti pojedine zemlje. Svaka država ima vlastiti porezni okvir te mora vršiti regulaciju oporezivanja dohotka i ostalih poreza sukladno standardima i mjerama europske regulative, uključujući i zakone o zabrani pranja novca i utaju poreza. Stope poreza na dohodak nisu unificirane odnosno nisu standardizirane u zemljama članicama već svaka zemlja članica u svojoj nadležnosti definira visinu oporezivog dohotka, prosječnu poreznu stopu te visinu minimalnog poreznog praga⁵¹. Europska regulativa dopušta da svaka država pojedinačno prikuplja porezne prihode u svoju državnu blagajnu te onda posljedično troši prikupljeni prihod za dobrobit svojih građana.

Vlade države Europske unije također imaju ovlasti postavljanja vlastitih tarifa oporezivanja te većina zemalja EU koristi progresivnu strukturu oporezivanja što znači da se stopa poreza na dohodak povećava ili smanjuje ovisno o ostvarenom dohotku, što u konačnici označuje da veće porezno opterećenje snose oni građani koji ostvaruju veći dohodak⁵². Nadalje, navedeno podrazumijeva da države članice EU ostvaruju više prihoda od poreza na dohodak, što je veći životni standard građana određene zemlje te obrnuto. Shodno tome, većina razvijenijih zemalja ima veće porezno opterećenje zbog većeg udjela javne potrošnje u javnim financijama⁵³. Naime, zemlje s većim ekonomskim razvojem više ulažu u aktivnosti koje donose blagostanje svojim građanima iz čega proizlazi apsolutno i relativno povećanje državnih rashoda. Također, stope na porez na dohodak u visoko razvijenim zemljama više su nego u slabije ekonomski razvijenijim državama. Obrnuto, samo pojedine (tranzicijske) zemlje članice danas koriste proporcionalni porez na dohodak (Mađarska, Estonija, Litva, Rumunjska i Češka)⁵⁴. Navedeni porezni oblik odiše jednostavnošću ubiranja poreza, međutim može imati negativan učinak s

⁵¹ Nicholson., K. (30.5.2022.), Overview of taxes in Europe, preuzeto 20.6.2022. s <https://migronis.com/blog/taxes-in-europe>

⁵² Šimurina, N., Dražić Lutilsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str. 74, Zagreb: Narodne novine

⁵³ Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), Teorija i politika oporezivanja, EJS 11 (II. Dio), preuzeto s <https://arhivalitika.hr/blog/ejs-11-teorija-i-politika-oporezivanja-ii-dio/>

⁵⁴ Ibid.

obzirom da se porezni teret preraspodjeljuje od bogatijih građana na one koji ostvaruju srednju razinu dohotka⁵⁵.

Prema Europskoj komisiji⁵⁶, porez na rad odnosno porez na osobni dohodak (iz i na plaću) te doprinosi za socijalno osiguranje zaposlenika čine vrlo značajan izvor poreznih prihoda. Međutim, visoko porezno opterećenje nije u skladu s ciljem unaprjeđenja gospodarske i ekonomske aktivnosti te povećanja zaposlenosti. S tim u vidu, smanjenje poreza na dohodak te doprinosa za socijalno osiguranje bili bi generatori poticaja ponude radne snage posebice za one skupine građana koji ostvaruju niži dohodak te su općenito osjetljivi na promjene u dohotku, u slučaju povećanja poreznog opterećenja. Nadalje, smanjenje doprinosa poboljšala bi troškovnu konkurentnost između poduzeća te bi se uslijed toga povećala i ponuda rada.

3.1.1. Usporedba stopa poreza na dohodak u zemljama Europske unije

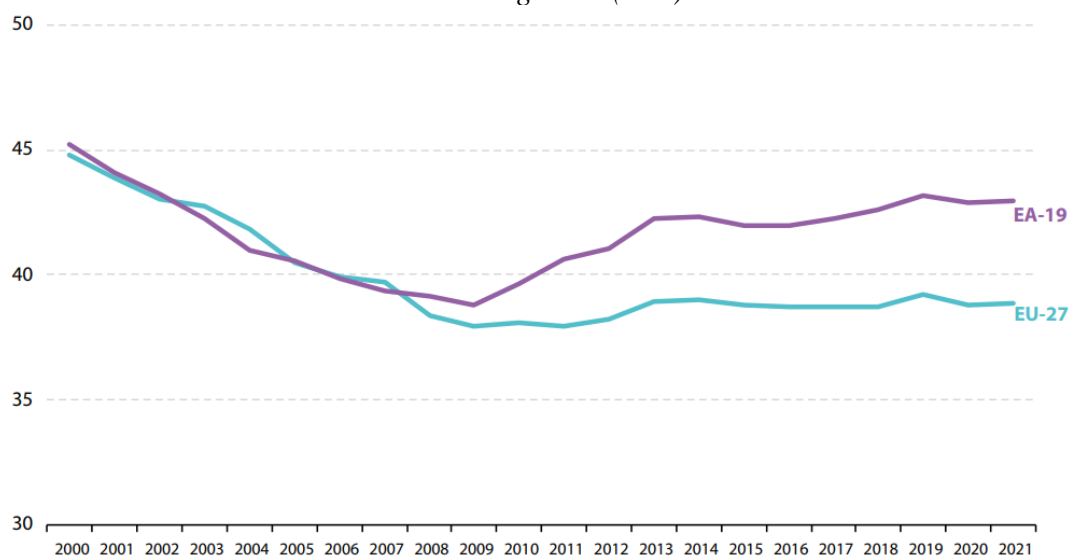
Prema statistikama Europske komisije⁵⁷, prosječna stopa poreza na dohodak na razini EU u 2021. godini iznosila je 38,8%, što je za 0,1 postotni bod veće nego u prethodnoj, 2020. godini. Visina prosječne stope poreza na dohodak bilježila je pad od 2000. do 2011. godine točnije od 44,8% u 2000. godini do 37,9% u 2011. godini. U razdoblju od 2011. do 2013. godine, stopa poreza na dohodak povećala se na 39% te se nije značajno mijenjala do danas. Prosječna stopa poreza na dohodak u eurozoni neznatno se povećala te je u 2021. godini iznosila 43%. Navedeno je vidljivo na grafikonu 1.

⁵⁵ Kesner-Škreb, M. (2005.), Proporcionalni porez. *Financijska teorija i praksa*, 29 (2), 249-251., preuzeto s <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/porezi-na-potrosnju/274/proporcionalni-porez/276/>

⁵⁶ Europska komisija (2020.), *Tax wedge on labour: Shifting tax burden from labour to other forms of taxation* [e-publikacija], preuzeto s <https://www.consilium.europa.eu/media/42557/eg-thematic-discussion-on-growth-and-jobs-tax-wedge-on-labour.pdf>

⁵⁷ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 32.

Grafikon 1. Razvoj prosječne stope poreza na dohodak u zemljama EU u razdoblju od 2000. do 2021. godine (u %)

Izvor: Europska komisija, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Stopa poreza na dohodak razlikuje se od zemlje do zemlje. Najnižu gornju zakonski određenu stopu poreza na dohodak imaju Bugarska i Rumunjska u iznosu od 10% te ih slijedi Mađarska s 15%. Obrnuto, Danska najviše oporezuje svoje građane točnije s 55,9%, koliko iznosi najveća zakonski propisana stopa poreza na dohodak. Osim Danske, visoku gornju zakonsku stopu oporezivanja imaju i Grčka (54%), Belgija (53,1%) te Švedska (52,3%). U 2021. godini najveće smanjenje gornje zakonski određene porezne stope na dohodak u odnosu na 2020. godinu zabilježila je Republika Hrvatska, preciznije stopa poreza na dohodak smanjila se za 7 postotnih bodova. Obrnuto najveće povećanje stope poreza na dohodak zabilježila je Češka u istom razdoblju, čija je stopa poreza na dohodak u 2021. godini iznosila 23% dok je u 2020. iznosila 15%. Gornje zakonski određene stope poreza na dohodak prikazane su u tablici ispod.

Tablica 1. Gornje zakonski određene stope poreza na dohodak u 2020 i 2021. godini (u %)

Država EU	Godina	
	2020.	2021.
Belgija	53,1	53,1
Bugarska	10,0	10,0
Češka	15,0	23,0
Danska	55,9	55,9
Njemačka	47,5	47,5
Estonija	20,0	20,0
Irska	40,0	40,0
Grčka	54,0	54,0
Španjolska	43,5	45,5

Francuska	51,5	51,5
Republika Hrvatska	42,4	35,4
Italija	47,2	47,2
Cipar	35,0	35,0
Litva	31,4	31,0
Latvija	32,0	32,0
Luxembourg	45,8	45,8
Mađarska	15,0	15,0
Malta	35,0	35,0
Nizozemska	49,5	49,5
Austrija	50,0	50,0
Poljska	32,0	32,0
Portugal	53,0	53,0
Rumunjska	10,0	10,0
Slovenija	50,0	50,0
Slovačka	25,0	25,0
Finska	51,1	51,3
Švedska	52,3	52,3

Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju (2021.) *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Stopa poreza na dohodak nije dostatna za određivanje potpune slike poreznog opterećenja i za usporedbu u zemljama EU nego je potrebno uzeti u obzir i razinu dohotka, progresivnu skalu stopa poreza na dohodak, strukturu osobnih odbitaka, poreznih kredita i definicije poreznih osnovica⁵⁸. Za određivanje efektivnog poreznog opterećenja rada potrebno je promatrati dva pokazatelja – implicitnu stopu poreza na dohodak te porezni klin.

3.1.2. Implicitna stopa poreza na rad

Implicitna porezna stopa na dohodak preciznije mjeri cjelokupno porezno opterećenje na sav rad s obzirom na odgovarajuću makroekonomsku osnovicu. Implicitna porezna stopa određuje se tako da stavlja u odnos sve poreze i doprinose koji oporezuju rad s ukupnim kompenzacijama za radnike u nekoj zemlji⁵⁹.

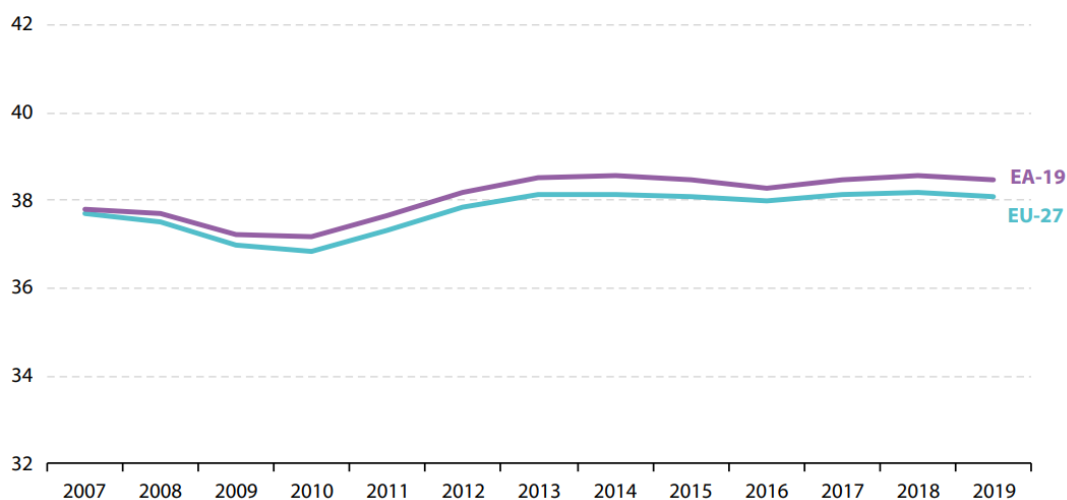
Prema Europskoj komisiji, implicitna stopa poreza na rad na razini EU u 2019. godini iznosila je 38,1% te se ta stopa kreće u sličnom intervalu od 2013. godine. Takvi podaci zabilježeni su

⁵⁸ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 32.

⁵⁹ Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), *Oporezivanje rada, EJS 13.*, preuzeto s <https://arhivanalitika.hr/blog/ejs-13-oporezivanje-rada/>

i za područje euro zone gdje implicitna porezna stopa iznosi 38,5%. Navedeno je vidljivo na grafikonu ispod.

Grafikon 2. Struktura implicitne stope poreza na rad u EU u 2019. godini (u %)

Izvor: Europska komisija, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, 2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Porezno opterećenje, pa tako i visine implicitnih stopa na rad, kao što je već spomenuto, bitno se razlikuje od države do države EU. Kompozicija implicitne stope sastoji se od poreza na dohodak, socijalnih doprinosa zaposlenika te poslodavca. Doprinosi za socijalno osiguranje su, prema Institutu za javne financije Zagreb, vrsta izravnih opterećenja za građane kojim se financira mirovinsko ili zdravstveno osiguranje. Doprinosi se uzimaju iz plaće (taj teret snose zaposlenici) te na plaću (taj teret snose poslodavci) te pohranjuju u fondove kako bi se kasnije formirale naknade za socijalno osiguranje građana⁶⁰. Namjena utroška doprinosa unaprijed je određena, za razliku od poreza. Najveća implicitna stopa na tržištima rada u Uniji, zabilježila je Italija u iznosu od 43,8%, te ju slijedi Austrija s 41,5% i Belgija s 40,4%. Obrnuto, najmanju implicitnu stopu na rad ima Malta s 24,6% te Bugarska u iznosu od 25,4%. Prema podacima s Eurostata, implicitna stopa na rad se u razdoblju od 2009. do 2019. godine u najvećem iznosu povećala na Cipru točnije za 7,9 postotnih bodova što je u skladu s povećanjem poreznih prihoda koje je ta zemlja zabilježila. Nadalje, najveće smanjenje implicitne stope u istom

⁶⁰ Kesner-Škreb, M. (2003.), Doprinosi za socijalno osiguranje, *Financijska teorija i praksa*, 27 (2), 271-273., preuzeto s <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/porezi/279/doprinosi/283/>

razdoblju utvrdile su Belgija i Republika Hrvatska u iznosu od 1,9 postotna boda⁶¹. Visine implicitnih stopa na rad u državama EU prikazane su u tablici ispod.

Tablica 2. Visina implicitne porezne stope na rad u 2019. godini u zemljama EU (u %)

Država EU	Implicitna stopa u 2019.	Razlika u razdoblju od 2009. do 2019. godine	Rang
Belgija	40,4	-1,9	3
Bugarska	25,4	-0,3	26
Češka	40,3	2,8	4
Danska	34,6	0,8	14
Njemačka	38,1	1,0	10
Estonija	32,9	-1,8	17
Irska	33,5	5,6	16
Grčka	40,3	5,9	5
Španjolska	35,2	4,7	13
Francuska	39,9	1,3	6
Republika Hrvatska	29,5	-1,9	25
Italija	43,8	-1,2	1
Cipar	30,6	7,9	21
Litva	29,7	-0,7	23
Latvija	30,0	-1,0	22
Luxembourg	31,6	2,4	19
Mađarska	39,4	-0,9	7
Malta	24,6	3,1	27
Nizozemska	32,5	1,1	18
Austrija	41,5	0,2	2
Poljska	33,7	4,4	15
Portugal	29,6	4,8	24
Rumunjska	31,2	-0,9	20
Slovenija	35,6	0,5	12
Slovačka	37,3	4,4	11
Finska	38,8	-1,0	9
Švedska	39,0	-0,2	8

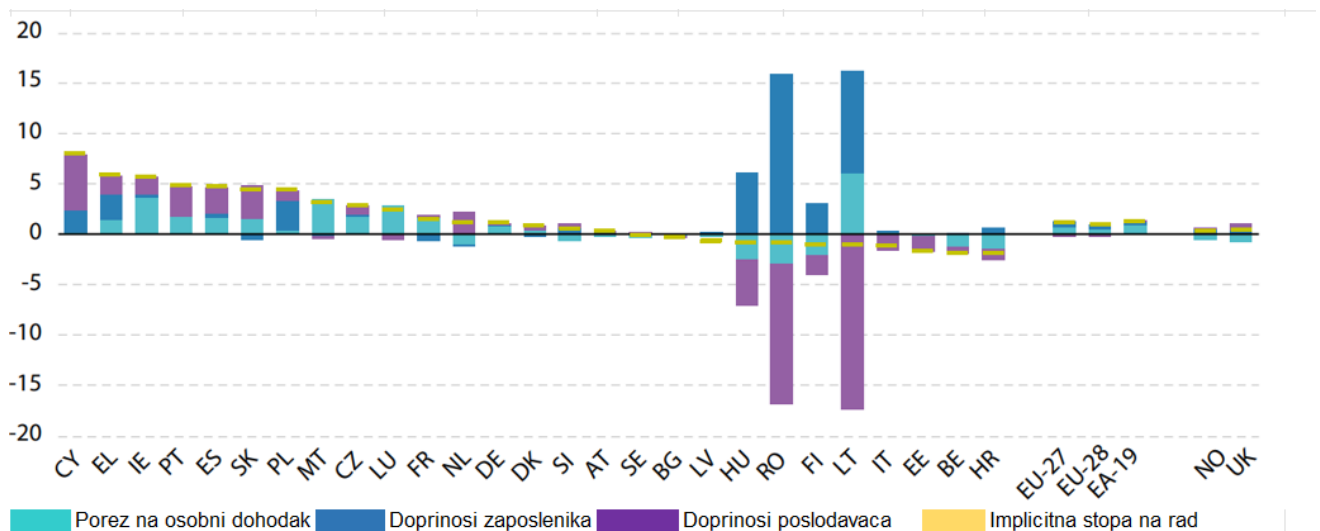
Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Prema Europskoj komisiji, doprinosi za socijalno osiguranje čine veći udio u strukturi implicitne porezne stope već sam porez na dohodak, ukoliko se izostave subvencije za plaće koje mogu uključivati moguće smanjenje doprinosa za socijalno osiguranje. Prosječno na razini EU, doprinosi za socijalno osiguranje koji uplaćuju zaposlenici i radnici čine dvije trećine

⁶¹ Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), Oporezivanje rada, *EJS 13.*, preuzeto s <https://arhivanalitika.hr/blog/ejs-13-oporezivanje-rada/>

implicitne stope poreza na rad. Također, struktura implicitne stope poreza na rad uvelike se razlikuje od zemlje do zemlje EU, primjerice u Danskoj doprinosi za socijalno osiguranje čine neznatan dio implicitne stope jer se naknade za socijalno osiguranje namiruju iz općeg oporezivanja, pa tako porez na osobni dohodak iznosi čak 96% implicitne stope na rad⁶².

Grafikon 3. Promjene u strukturi implicitne stope na rad u razdoblju od 2009. do 2019. godine u zemljama EU (u postotnim bodovima)

Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

S druge strane, u Rumunjskoj porez na dohodak iznosi samo 12%, dok doprinosi za socijalno osiguranje zaposlenika čine čak 80% implicitne stope na rad. U razdoblju od 2009. do 2019. godine implicitna stopa poreza na rad povećala se, prema Europskoj komisiji, u čak 16 država članica. Najveća povećanja stope zabilježena su u Cipru (7,9 postotnih bodova) te potom u Grčkoj (5,8 postotnih bodova) te u Irskoj (5,6 postotnih bodova). U nekim zemljama EU utvrđene su promjene u strukturi same stope, primjerice Litva, Latvija, Rumunjska i Mađarska zabilježile su smanjenje doprinosa za socijalno osiguranje koje uplaćuju poslodavci, dok su se doprinosi za socijalno osiguranje koje uplaćuju zaposlenici povećali. Navedena smanjenja i povećanja u visini doprinosa međusobno su se poništili, te se u konačnici visina implicitne stope na rad nije značajno promijenila⁶³.

⁶² Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 33

⁶³ Ibid.

Unatoč navedenim prednostima izračuna implicitne stope na rad te činjenici da implicitna stopa omogućuje jasnu analizu raspodjele porezne osnovice između rada, kapitala i potrošnje, ovaj pokazatelj ipak je zbirni pokazatelj te ne omogućuje prikaz razine dohotka poreznih obveznika niti raščlanjuje kućanstva prema broju članova. Također, implicitna stopa poreza na rad ne uzima u obzir strukturne i političke elemente pojedine zemlje što znači samo djelomično izražavanje politika oporezivanja⁶⁴. Shodno navedenom, potrebno je promatrati i drugi pokazatelj poreznog opterećenja odnosno porezni klin.

3.1.3. Porezni klin u zemljama Europske unije

Pri analizi poreza na rad važno je analizirati i prevaljivanje poreza odnosno porezni klin koji promatra koliki dio poreznog tereta snosi poslodavac, a koliki radnik. Prevaljivanje poreza ovisno je o elastičnosti ponude i potražnje na tržištu rada te o čimbenicima kao što sindikati, minimalna zakonska plaća te distribucija dohotka. U slučaju da je na određenom tržištu ponuda rada neelastična na promjenu nadnice, porezni klin će se povećati za radnike jer će doći do smanjenja neto plaće, dok će bruto trošak poslodavca ostati isti. U tom slučaju, dolazi do promjene u ponašanju radnika odnosno moguće je da će radnik reagirati po učinku dohotka, kada će radnik htjeti zaraditi više dohotka pa će raditi više odnosno da će doći do primjene učinka supstitucije kada će radnik raditi manje i više uživati u dokolici⁶⁵.

Pokazatelj oporezivanja rada, porezni klin, ukazuje na udio svih poreza koji opterećuju dohodak i doprinose na dohodak koje snose i poslodavac i zaposlenik. Pojam klin zapravo označava raspodjelu troškova rada između poslodavca i neto plaće zaposlenika⁶⁶. Preciznije, prema Europskoj komisiji, porezni klin zbroj je poreza na osobni dohodak te doprinosa za socijalno osiguranje zaposlenika i poslodavca koji je umanjen za obiteljske doplatke. Ovaj pokazatelj iskazuje se po tipičnim scenarijima za porezne zaposlenike po razinama dohotka i u smislu vrste kućanstva (samci, parovi s i bez djece). Nastavno na navedeno, porezni klin uzima u obzir porezne zakone svake zemlje kako bi se dobio točan izračun efektivne porezne stope⁶⁷. Nadalje,

⁶⁴ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 32

⁶⁵ Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), Teorija i politika oporezivanja, EJS 11 (II. Dio), preuzeto s <https://arhivalitika.hr/blog/ejs-11-teorija-i-politika-oporezivanja-ii-dio/>

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 32.

ovaj pokazatelj može pružiti podatke o procjeni učinka poreznih reformi koje su usmjereni primjerice na osobe s niskim primanjima te kako će to u konačnici rezultirati na ponudu ili potražnju rada na određenom tržištu.

U tablici 3 dan je prikaz poreznog klina u zemljama EU za radnike koji ostvaruju 50% prosječne plaće te koji nemaju djecu odnosno ne primaju dodatne odbitke na porez na dohodak. Prema podacima Eurostata, u 2020. godini, najveće stope poreznog klina za građane s nižim dohocima (preko 40%) imale su Mađarska i Njemačka, dok su obrnuto najmanje stope (ispod 20%) zabilježene u Francuskoj i Cipru.

U razdoblju od 2018. do 2020. godine, najveće povećanje poreznog klina zabilježila je Rumunjska u iznosu od 1,3 postotnih bodova te Slovenija u iznosu 1 postotnog boda. U istom razdoblju, najveće smanjenje zabilježila je Francuska u iznosu od čak 11,8 postotnih bodova.

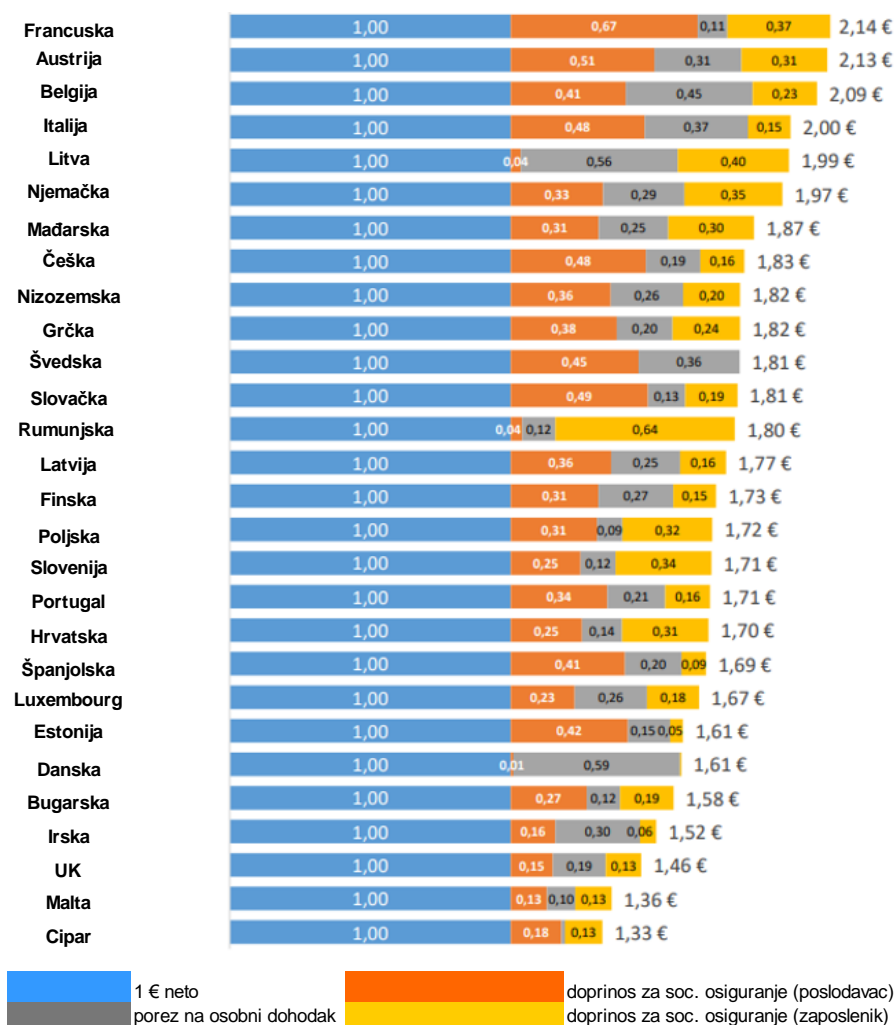
Tablica 3. Prikaz poreznog klina za jednog radnika na 50% prosječne plaće, bez djece (u % od ukupnih troškova rada)

	2018.	2019.	2020.
Belgija	34,1	33,1	29,9
Bugarska	34,9	34,9	34,9
Češka	38,9	39,3	39,3
Danska	30,2	30,4	30,2
Njemačka	42,3	42,1	41,9
Estonija	29,8	30,5	30,4
Irska	20,4	20,8	20,2
Grčka	33,3	33,4	32,4
Španjolska	29,2	27,9	27,9
Francuska	28,3	21,7	16,5
Republika Hrvatska	31,7	31,3	31,3
Italija	36,2	36,5	35,2
Cipar	17,3	18,1	18,1
Litva	36,8	36,7	34,2
Latvija	33,5	31,8	29,5
Luxembourg	26,5	24,4	23,5
Mađarska	45,0	44,6	43,6
Malta	23,3	24,0	24,3
Nizozemska	24,7	23,9	23,5
Austrija	39,0	38,6	36,7
Poljska	34,5	34,3	33,4
Portugal	28,1	28,1	28,1
Rumunjska	36,0	36,6	37,3
Slovenija	36,1	37,2	37,1
Slovačka	36,9	37,3	36,2
Finska	32,6	31,7	30,2
Švedska	39,4	38,8	38,9

Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Prema Institut Économique Molinari⁶⁸, na grafikonu 4 prikazan je trošak poslodavca po isplaćenom 1 euru neto zaposleniku u 2020. godini u zemljama Europske unije. Najveće izdatke po zaposleniku imat će francuski poslodavac koji će za 1 euro neto morati izdvojiti 0,67 eura doprinosa za socijalno osiguranje, dok će sam zaposlenik morati izdvojiti 0,37 eura za doprinose za osiguranje.

Grafikon 4. Trošak poslodavca po isplaćenom 1 euru zaposleniku u zemljama EU u 2020. godini (uključujući UK)

Izvor: Izrada autorice prema Institut Économique Molinari, (2020). The Tax Burden of Typical Workers in the EU

⁶⁸ Rogers., J. i Philippe., C. (2020). The Tax Burden of Typical Workers in the EU - 2020, Eleventh edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://www.institutmolinari.org/2020/07/18/the-tax-burden-of-typical-workers-in-the-eu-28-2020/>

Nadalje, austrijski poslodavac će također morati izdvojiti veću svotu doprinosa za socijalno osiguranje svojega radnika točnije 0,51 euro, dok će radnik morati uplatiti 0,31 eura za socijalno osiguranje a porez na osobni dohodak čini 0,31 euro na 1 euro neto kojeg će zaposlenik u Austriji ostvariti.

Najmanji trošak po poslodavca, što se tiče uplate doprinosa za socijalno osiguranje, imati će danski poslodavac, čiji doprinos iznosi 0,01 na 1 euro neto isplaćenom zaposleniku. Najveći trošak po zaposleniku za ostvaren 1 neto imati će stanovnik Rumunjske gdje doprinos za socijalno osiguranje iznosi čak 0,64 eura, dok poslodavac za istog tog radnika mora uplatiti samo 0,04 eura doprinosa za socijalno osiguranje. Najmanji trošak rada zabilježen je na Cipru, gdje bruto trošak rada iznosi 1,33 eura za isplaćen 1 euro neto zaposleniku⁶⁹.

3.2. Prihodi od poreza na dohodak

Prema Europskoj komisiji⁷⁰ izravni i neizravni porezi te obvezni socijalni doprinosi činili su 40,1% BDP-a u 27 zemalja članica EU. Porezno opterećenje mjeri se kao zbroj ukupnih poreznih prihoda i doprinosa za socijalno osiguranje. Uspoređujući porezno opterećenje u zemljama članicama EU s ostalim vodećim gospodarstvima, vidljivo je da gospodarstvo EU ima visoko porezno opterećenje. Nastavno na navedeno, porezno opterećenje EU je za 6,3 postotnih bodova veće od prosjeka zemalja OECD-a čiji prosjek iznosi 33,8% u 2019. godini. Nadalje, porezno opterećenje u zemljama EU-a, također je znatno veće u usporedbi s gospodarstvom SAD-a točnije, porezno opterećenje SAD-a za 15 postotnih bodova manje je nego u Europskoj uniji. Navedeno je vidljivo na grafikonu ispod.

⁶⁹ Rogers., J. i Philippe., C. (2020). The Tax Burden of Typical Workers in the EU - 2020, Eleventh edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://www.institutmolinari.org/2020/07/18/the-tax-burden-of-typical-workers-in-the-eu-28-2020/>

⁷⁰ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 32

Grafikon 5. Porezni prihodi (uključujući obvezne doprinose za socijalno osiguranje) u državama članicama EU i odabranim državama u 2019. godini (u % BDP-a)

Izvor: EUROSTAT, (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

3.2.1. Porezni prihodi od izravnih poreza u Europskoj uniji

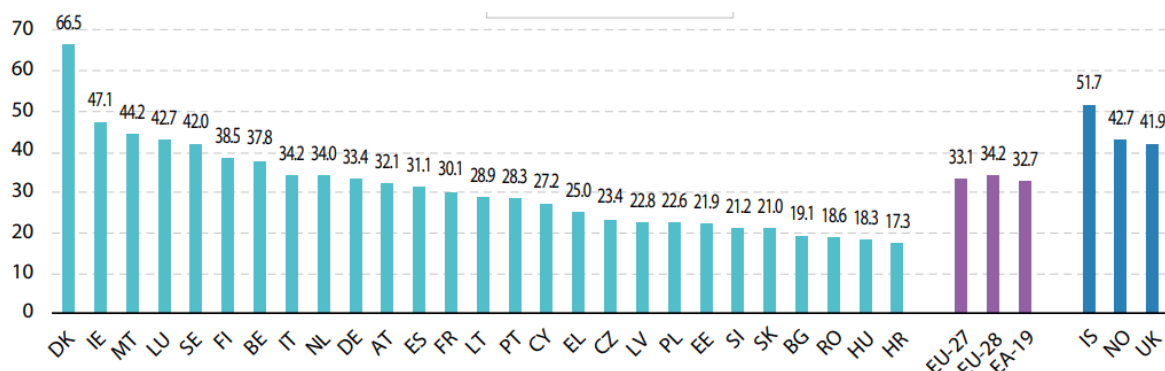
Nadalje, prihodi prikupljeni od izravnih i neizravnih poreza te socijalnih doprinosa čine trećinu ukupnih poreznih prihoda u EU u promatranjoj 2019. godini. Ukupni porezi se prema Europskoj komisiji definiraju kao porezi na proizvodnju i uvoz, tekući porezi na dohodak i bogatstvo, poreze na kapital i obvezne doprinose za socijalno osiguranje koji su umanjene za kapitalne transfere koji predstavljaju procijenjene poreze koji se neće naplatiti. Nadalje, izravni porezi definiraju se kao zbroj tekućih poreza na dohodak te poreza na kapital uključujući porez na nasljedstvo⁷¹. Preciznije, izravni porezi određeni su kao zbroj sljedećih kategorija prema *European System of National and Regional Accounts* (dalje ESA): poreza na osobni dohodak pojedinca ili kućanstva uključujući dobit, poreza na dobit društva, poreza na dobitak od lutrije ili igara na sreću i ostalih poreza na dohodak, poreza na kapital te poreza na kapital koji su definirani kao ostali tekući porezi. Dodatno, prema ESA-i 2010, neizravni porezi definirani su kao zbroj poreza na dodanu vrijednost, poreza i carina na uvoz bez PDV-a te ostalih poreza na proizvodnju. Također, stvarni obvezni doprinosi za socijalno osiguranje definiraju se kao

⁷¹ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 254

stvarni doprinosi za socijalno osiguranje poslodavca, obvezni doprinosi zaposlenika te obvezni doprinosi za socijalno osiguranje samozaposlenih i nezaposlenih osoba⁷².

U 2019. godini udio izravnih poreza povećao se za 1,3 postotna boda u odnosu na 2009. godinu u ukupnoj poreznoj strukturi. Budući da se vođenje fiskalne politike zemalja članica EU znatno razlikuje od zemlje do zemlje, posljedično, i struktura oporezivanja je uvelike različita. Udio izravnih poreza u ukupnim poreznim prihodima prikazana je na grafikonu ispod.

Grafikon 6. Udio izravnih poreza u ukupnim poreznim prihodima (u %)

Izvor: EUROSTAT, (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Zemlja s najvećim udjelom izravnih poreza u ukupnim poreznim prihodima je Danka s visokih 66,5% te je slijede Irska s 47,1% te Malta s 44,2%. Suprotno, zemlje s najmanjim udjelom ubiranja izravnih poreza u ukupnoj poreznoj strukturi su Hrvatska s 17,3%, Mađarska s 18,3% te Rumunjska u iznosu od 18,6%. Razlog navedenim stopama nalazimo u platežnoj moći građana pojedine zemlje, posljedično jer stanovništvo istočnih zemalja EU ostvaruje manji dohodak u usporedbi s ostalim zemljama članicama EU.

3.2.2. Porezni prihodi od rada u zemljama Europske unije

Porezni prihodi čine značajan udio BDP-a Europske unije. Porezne prihode potrebno je razvrstati prema poreznim osnovicama potrošnje, rada i kapitala kako bi došlo do pojednostavljenja prilikom uspostavljanja metodologije. Problem pri razvrstavanju poreza prema vrsti osnovice je taj što se porezi ponekad odnose na više izvora dohotka kao što je to u slučaju poreza na dohodak. U vidu navedenog, razvijena je metoda u cilju detaljnog

⁷² Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 254

prikazivanja prihoda od poreza na dohodak čiji podaci se uzimaju sa stranica nacionalnih poreznih uprava. Prema Europskoj komisiji, raspodjela prihoda od poreza na osobni dohodak provodi se od četiri izvora oporezivog dohotka odnosno dohotka od rada, kapitala, prihoda od samozapošljavanja i socijalnih transfera i mirovina⁷³. Navedenu raspodjelu vrše nadležna tijela država članica, a sve u skladu s metodologijom za pojedinu zemlju. Nadalje, neke države članice koriste skupove podataka pojedinačnih poreznih obveznika kao što su Belgija, Danska, Njemačka, Francuska, Irska, Luksemburg, Latvija, Malta, Nizozemska, Poljska, Slovenija, Finska, Švedska, dok Bugarska, Grčka, Španjolska, Italija, Cipar i Litva koriste podatke iz razreda dohotka na temelju skupa podataka pojedinačnih poreznih obveznika. Također, ostale države EU koriste model poreznih primitaka od poreza po odbitku i poreza na dohodak s određenim ispravicima – Češka, Estonija, Mađarska, Austrija, Portugal i Rumunjska⁷⁴.

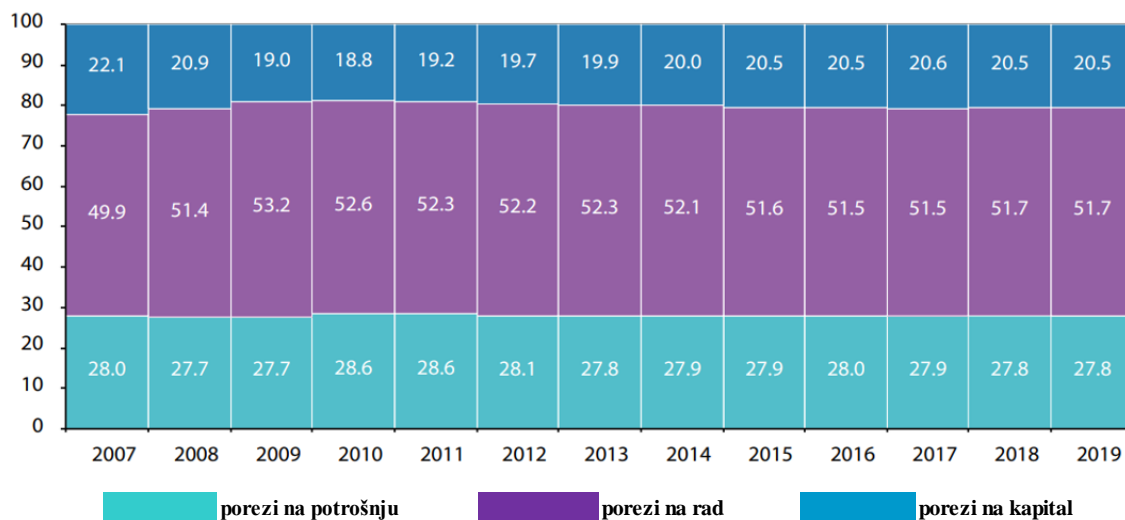
Prema podacima s Eurostata⁷⁵, prihodi od poreza na rad čine najveći udio u ukupnim poreznim prihodima točnije čak 51,7% u 2019. godini. Nakon prihoda od poreza na rad, najveći udio pripada poreznih prihodima na potrošnju u iznosu od 27,8% te poreznim prihodima od kapitala u iznosu od 20,5%. Porezni prihodi od rada povećavali su se u razdoblju ekonomske krize od 2007. do 2009. godine, kada su navedeni prihodi iznosili 53,2%. U razdoblju od 2010. do 2015. godine dolazi do postupnog smanjenja poreznih prihoda, kada je u 2015. godini prihod od poreza od rada iznosio 51,6%. U narednim godinama, točnije od 2015. do 2019. godine dolazi do stagnacije u poreznih prihodima od rada kada u konačnici prihodi od poreza na rad iznose 51,7%, donoseći i stabilizaciju u poreznim prihodima u poreznim osnovicama kapitala i potrošnje. Navedeno je vidljivo u tablici ispod.

⁷³ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 258

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Ibid.

Grafikon 7. Porezni prihodi u državama članicama EU prema vrsti porezne osnovice u razdoblju od 2007. do 2019. godine (u % od ukupnih poreznih prihoda)

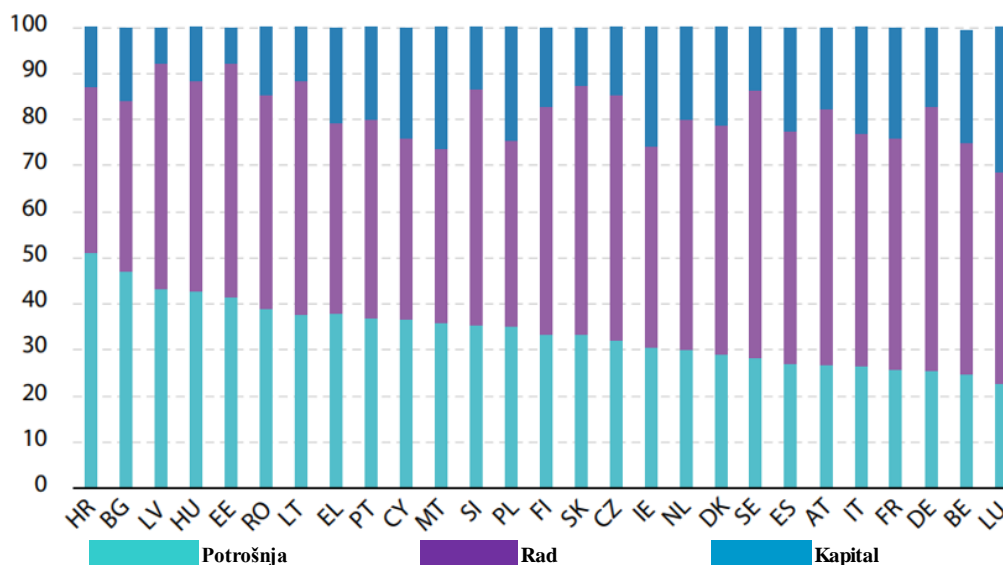
Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, (2021.) *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Kao što je već poznato, svaka država članica EU vodi različitu fiskalnu politiku, usmjerenu prema različitim ciljevima i vođenu drugačijim mjerama te zakonima. Stoga, raspodjela poreznih prihoda i općenito sama struktura oporezivanja se uvelike razlikuje od zemlje do zemlje. Neke države članice veći udio prihoda prikupljaju od poreza na potrošnju odnosno PDV-a dok neke države članice svoju državnu blagajnu pune s većim i izdašnjim porezom na dohodak. Zemlje istočne Europe, kao što su Republika Hrvatska i Bugarska, svoju državnu blagajnu namiruju s izdašnim porezom na potrošnju odnosno promet (PDV, porezi i pristojbe na uvoz odnosno trošarine) koja u Republici Hrvatskoj sadrži više od polovice svih poreznih prihoda. Porez na kapital u ovom slučaju čine porezi na poslovne prihode u širem smislu odnosno poreze na dobit i namete koji se smatraju preduvjetom za ulaganjem u proizvodnju ili stjecanje dobiti (Europska komisija). Nadalje, prema Eurostatu⁷⁶, država članica koja ubire najveći udio u poreznim prihodima na porez na dohodak je Švedska s čak 55 %. Nakon Švedske, slijedi Austrija s 54 % te Slovačka s 50 % prihoda od poreza na dohodak u ukupnim poreznim prihodima. Obrnuto, Bugarska i Malta prikupljaju najmanje prihoda od poreza na dohodak

⁷⁶ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 23

točnije 33% u ukupnim poreznim prihodima. Prethodno navedeno je prikazano na grafikonu ispod.

Grafikon 8. Raspodjela poreznih prihoda u zemljama članicama EU prema vrsti porezne osnovice za 2019. godinu (u % ukupnih poreznih prihoda)

Izvor: Europska komisija, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, (2021.) *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Navedena struktura oporezivanja po poreznim osnovicama na razini EU prilično je stabilna, dok je u nekim državama članicama ipak došlo do upečatljivih promjena. Primjerice, prihodi od poreza na dohodak u Rumunjskoj povećali su svoj udio za 7,1 postotnih bodova od 2014. godine⁷⁷ posljedično na samo povećanje prihoda od rada, posebice u vrijeme od 2018. godine.

Prihodi od poreza na rad sastoje se od poreza na dohodak koju plaćaju zaposleni, poreza koji plaćaju poslodavci te doprinosa za socijalno osiguranje. Dodatno, iskaz poreznih prihoda kao udio BDP-a dobar je pokazatelj procjene poreznog tereta poreznim obveznicima tijekom jednog vremenskog razdoblja. Taj pokazatelj omogućuje lakšu usporedbu u grupi više zemalja.

Prihodi od oporezivanja rada, u 2019. godini na razini EU iznose 20,7% BDP-a te u apsolutnom iznosu 2.892.539 mil. EUR, što predstavlja istu razinu prihoda kao i prethodne 2018. godine,

⁷⁷ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 23

prema publikaciji Porezni trendovi u Europskoj uniji iz 2021. godine⁷⁸. Dodatno, prema spomenutoj publikaciji, porezni prihodi zaposlenih iznose 10,2% BDP-a što označava najveći dio ovog pokazatelja. Iza prihoda od poreza na dohodak slijede prihodi od dohotka koji uplaćuju poslodavci u iznosu od 8,2% BDP-a te prihodi na porez na dohodak nezaposlenih u iznosu od 2,3% BDP-a. Posljednje navedeni porez na dohodak nezaposlenih obračunava se u samo pojedinim zemljama članicama EU.

Zemlja članica EU s najvećim apsolutnim iznosom poreza na rad je Njemačka s 801.669 mil. EUR dok najveći udio poreznih prihoda u BDP-u ima Švedska s iznosom od 25% BDP-a. Najmanji prihod od poreza na rad u apsolutnom iznosu ostvaruje Malta točnije 1.576 mil. EUR, dok najmanji udio poreznih prihoda od poreza na rad u udjelu BDP-a ima Irska s 9,6% BDP-a. Promjene prihoda od poreza na rad odnosno njihov porast u 2019. godini u odnosu na 2009. godinu zabilježila je Slovačka u iznosu od 3,7 postotnih bodova. Razlog povećanja prihoda bilo je povećanje uplate doprinosa za socijalno osiguranje⁷⁹. Pad prihoda od poreza na dohodak u spomenutom promatranom razdoblju zabilježila je Irska u iznosu od 2,7 postotnih bodova s obzirom da je u toj zemlji zabilježeno smanjenje socijalnih doprinosa u odnosu na ostale zemlje EU. Preciznije, porezno opterećenje poreza na rad u Irskoj u padu je od gospodarske krize 2007. godine. U 2018. godini opterećenje iznosilo je samo 23%, dok je prosjek u EU bio 40%⁸⁰. Navedeno je vidljivo u tablici ispod.

Tablica 4. Porezni prihodi od poreza na rad u državama članicama EU

	% BDP-a	Razlika u razdoblju od 2009. do 2019. godine (u pb)	Prihod u 2019. (u mil. EUR)
EU - 27	20,7	0,4	2.892.539
EA - 19	21,1	0,4	2.518.282
Belgija	21,9	-2,2	104.514
Bugarska	11,1	2,0	6.808
Češka	19,2	2,7	43.012
Danska	22,8	-0,9	71.459
Njemačka	23,2	1,4	801.669

⁷⁸ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 23

⁷⁹ OECD (2021), *Revenue Statistics 2021 – the Slovak Republic* na dan 17.6.2022., [podatkovni dokument], preuzeto s <https://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-slovak-republic.pdf>

⁸⁰ Public Policy.Ie (28.8.2020.), *The Irish Taxation System: trends over time and international comparisons*, preuzeto 17.6.2022 s <https://publicpolicy.ie/papers/the-irish-taxation-system-trends-over-time-and-international-comparisons/>

Estonija	16,7	-1,3	4.706
Irska	9,6	-2,8	34.350
Grčka	16,4	2,7	30.065
Španjolska	17,5	1,0	218.393
Francuska	22,9	0,5	554.968
Republika Hrvatska	13,9	-1,7	7.561
Italija	21,2	-0,7	379.940
Cipar	14,0	2,9	3.117
Litva	15,1	0,5	4.596
Latvija	15,2	0,1	7.440
Luxembourg	17,9	0,5	11.335
Mađarska	16,7	-1,7	24.332
Malta	11,8	1,2	1.576
Nizozemska	19,6	-0,1	158.713
Austrija	23,7	0,6	94.185
Poljska	14,2	2,3	75.806
Portugal	14,8	1,5	31.622
Rumunjska	12,0	0,9	26.825
Slovenija	19,1	-0,1	9.265
Slovačka	18,7	3,7	17.514
Finska	20,9	-1,8	50.292
Švedska	25,0	0,4	118.454

Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*

Nadalje, promatrajući prihode poreza na rad koji uplaćuju zaposlenici u zemljama članicama EU, vidljivo je da najveći udio u BDP-u ima Danska s 17,2% te ju slijedi Njemačka s 13,5% te potom Latvija s 13,1%. Najmanji udio BDP-a u ukupnim prihodima od poreza na rad ima Estonija 5,1% potom Cipar s 5,6% te Bugarska s 5,7%.

Najveći porast prihoda od poreza na rad u 2019. godini u odnosu na 2009. godini zabilježila je Latvija s 7,7 postotnih bodova posljedično zbog povećanja stope poreza na dohodak⁸¹. Također, znatan porast zabilježila je i Rumunjska u iznosu od 5,6 postotnih bodova. Pad prihoda od poreza na rad u istom promatranom razdoblju zabilježila je Irska u iznosu od 2,1 postotnih bodova te Belgija u iznosu od 1,3 postotnih bodova. Nadalje, najveći ukupni prihod od poreza na rad ostvarila je Njemačka u iznosu od 465.554 mil. EUR, te je slijede Francuska s 212.780 mil. EUR i Italija s 150.950 mil. EUR, što je proporcionalno njihovom broju stanovništva te posljedično i većim uplatama zaposlenih u državni proračun.

⁸¹ Asen, E. (2019.), Welcome to the Index, Lithuania, preuzeto 17.6.2022. s <https://taxfoundation.org/lithuania-tax-rankings-in-the-oecd-2019/>

Tablica 5. Prihod od poreza na rad kojeg uplaćuju zaposlenici u zemljama članicama EU

	% BDP-a	Razlika u razdoblju od 2009. do 2019. godine (u pb)	Prihod u 2019. (u mil. EUR)
EU - 27	10,2	0,5	1.428.558
EA - 19	10,2	0,5	1.218.423
Belgija	12,0	-1,3	56.986
Bugarska	5,7	1,0	3.512
Češka	7,9	1,5	17.752
Danska	17,2	-1,0	53.751
Njemačka	13,5	1,0	465.554
Estonija	5,1	-0,2	1.436
Irska	6,9	-2,1	24.602
Grčka	9,4	1,7	17.237
Španjolska	7,1	0,5	88.585
Francuska	8,8	0,5	212.780
Republika Hrvatska	8,3	-0,8	4.488
Italija	8,4	0,1	150.950
Cipar	5,6	0,8	1.244
Litva	8,0	0,5	2.447
Latvija	13,1	7,7	6.409
Luxembourg	11,1	0,8	7.076
Mađarska	9,9	0,9	14.453
Malta	8,2	1,3	1.099
Nizozemska	10,1	-1,0	82.031
Austrija	11,6	0,3	46.122
Poljska	8,0	1,6	42.678
Portugal	7,5	0,4	15.979
Rumunjska	11,0	5,6	24.490
Slovenija	12,4	-0,2	5.989
Slovačka	6,9	1,3	6.440
Finska	10,6	-0,3	25.459
Švedska	10,3	0,0	49.010

Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, (2021.) Taxation Trend in the European Union, *Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, str. 214

Raspodjelom ukupnih prihoda od poreza na dohodak na prihode od dohotka zaposlenih te samozaposlenih, prihode od dohotka od mirovina te dohotke od kapitala vidljiva je razlika među oporezivanjem ovog poreza u zemljama EU. Naime, najveći prihod od poreza na dohodak od zaposlenih primjetan je u Slovačkoj s visokih 96,7% te potom u Češkoj s 95,4% te Cipru s 91,5% dok su najmanje vrijednosti zabilježene u Poljskoj (47%) te Grčkoj (50,2%). Nadalje, najveći porezni prihod od dohotka koji uplaćuju samozaposleni zabilježila je Poljska u iznosu od 32,4 %, zatim Nizozemska s 22% te Njemačka u iznosu od 17,4%. Navedeni prihod

predstavlja prihod od samozaposlenja koji odgovara naknadi za vlastitu radnu snagu (Europska komisija)⁸².

Prihodi od socijalnih transfera i mirovina u nekim zemljama članicama nisu prisutni, kao primjerice u Bugarskoj, Češkoj i Slovačkoj dok je taj prihod zabilježen u najvišem postotku u Italiji odnosno 27,9 %. Razlike u procjenama prihoda socijalnih transfera i mirovina zamjetne su s obzirom da neke države članice ne vrše procjenu iznosa poreza na dohodak socijalnih transfera i/ili mirovinskih naknada. Prema Europskoj komisiji, te prihode isplaćuje država u svrhu nezaposlenosti, invalidnosti ili zdravstvenog osiguranja te u svrhu mirovinskih sustava. Posljedično, te razlike dovode i do razlika implicitnih poreznih stopa o radu i kapitalu. Prihodi dohotka od kapitala također se znatno razlikuju od zemlje do zemlje s obzirom da su u taj prihod neke države članice svrstale i porezne olakšice za otplatu kamata na hipoteke i zajmove što smanjuje poreznu osnovicu samog kapitala (Danska i Nizozemska). Nastavno na navedeno, jasno je zašto je taj prihod relativno nizak ili čak negativan⁸³. Opisano je prikazano u tablici ispod.

Tablica 6. Raspodjela prihoda od poreza na dohodak prema zemljama članicama EU u 2019. godini (u % ukupnih poreznih prihoda)

Prihod od poreza na dohodak	zaposleni	samozaposleni	socijalni transferi i mirovine	kapital
Belgija	73,4	13,9	16,2	-3,4
Bugarska	89,1	7,5	0,0	3,4
Češka	95,4	2,1	0,0	2,5
Danska	68,1	4,9	25,0	2,1
Njemačka	74,0	17,4	4,7	3,7
Estonija	84,9	0,7	10,9	3,4
Irska	84,3	8,3	2,0	5,4
Grčka	50,2	15,0	23,1	11,7
Španjolska	66,0	9,0	12,1	12,9
Francuska	57,5	9,2	18,2	15,8
Republika Hrvatska	73,7	5,3	2,5	18,5
Italija	54,2	14,5	27,9	3,4
Cipar	91,5	5,1	2,5	0,9
Litva	80,9	2,8	5,7	10,8
Latvija	82,3	3,1	3,2	12,2
Luxembourg	73,8	9,7	11,2	5,3

⁸² Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 261

⁸³ Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, 2021 Edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>, str. 293

Mađarska	83,0	4,9	0,9	11,1
Malta	78,1	5,5	18,1	1,1
Nizozemska	61,7	22,0	19,4	-2,2
Austrija	60,1	19,1	18,2	2,7
Poljska	47,0	32,4	15,6	5,0
Portugal	60,5	6,3	24,0	9,1
Rumunjska	63,8	5,9	3,3	26,8
Slovenija	85,6	4,1	1,6	8,7
Slovačka	96,7	2,2	0,0	1,1
Finska	60,6	7,4	24,6	7,3
Švedska	71,0	2,1	19,1	8,2

Izvor: Izrada autorice prema Europskoj komisiji, Generalna uprava za poreze i carinsku uniju - obrada podataka prema EUROSTAT-u, , (2021.) *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*, str. 212

4. ANALIZA I OBILJEŽJA POREZA NA DOHODAK U ODABRANIM ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

U radu su analizirana obilježja poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj, Republici Poljskoj te Mađarskoj. Navedene zemlje čine novije zemlje članice EU, dok su Poljska i Mađarska članice Unije od 2004. godine, Hrvatska se Uniji pridružila 1.7.2013. godine. Osim tog obilježja, zemlje članice vežu određene povijesne i geografske sličnosti, naime sve zemlje tranzicijske su zemlje što znači da su sve zemlje iz prethodno centralno planiranih gospodarstava trebale snažne porezne reforme kako bi stekle uvjete za ulazak u EU. Navedeno podrazumijeva da su promatrane države trebale stvoriti nove tržišno orijentirane porezne sustave, uključujući stvaranje stabilne razine pružanja socijalne sigurnosti svojim građanima kroz izdatke za socijalnu skrb⁸⁴.

Republika Hrvatska, Poljska i Mađarska nisu slijedile pristupe poreznih sustava zapadnih zemalja EU već su stvorile nove porezne modele oporezivanja koje podržavaju strukturne karakteristika gospodarstava istočnih zemalja EU. Shodno tome, struktura poreznog sustava Republike Hrvatske, Poljske te Mađarske obiluje sličnostima. Primjerice, kao što je već navedeno u 3. poglavlju ovog rada, promatrane zemlje imaju manje udjele u izravnim porezima od ostatka zemalja Unije, točnije udio ubiranja izravnih poreza u ukupnoj poreznoj strukturi u Hrvatskoj iznosi 17,3%, u Mađarskoj 18,3% te u Poljskoj 22,6% dok prosjek EU-27 čini 33,1%. Nadalje, promatrane zemlje članice EU svoje porezne prihode temelje većinski iz oporezivanja potrošnje, pa tek onda rada. Također, porezni prihodi od poreza na rad u % BDP-a, u sve tri promatrane zemlje manji su od prosjeka EU (20,7%) točnije u RH taj pokazatelj iznosi 13,9%, u Mađarskoj iznosi 16,7% te u Poljskoj 14,2%. Međutim, unatoč navedenim sličnostima ovaj rad ima za cilj prikazati sam obračun poreza na dohodak u Hrvatskoj, Poljskoj i Mađarskoj, prikazati utjecaj ovog poreznog opterećenja na potrošačku moć svojih građana te u konačnici iznijeti komparativnu analizu među promatranim zemljama.

Zbog jednostavnosti, u ovome radu naglasak će biti stavljen na oporezivanje dohotka od nesamostalnog rada odnosno oporezivanje plaća u Republici Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj.

⁸⁴ Bernardi, L., Chandler, M. i Gandullia, L. (2005.), *Tax Systems and Tax Reforms in New EU Member States*, Oxfordshire: Taylor & Francis Group

4.1. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj

Porez na dohodak čini značajan porezni prihod države te oporezuje ukupan prihod pojedinca odnosno fizičke osobe. Stoga, obračun poreza na dohodak i visina porezne stope predstavljaju važnu stavku u životu pojedinca. Nadalje, prema Ministarstvu financija preciznije Poreznoj upravi RH, porezni obveznik poreza na dohodak je fizička osoba koja stječe dohodak te je nasljednik poreznih obveza koje proizlaze iz relevantnog dohotka kojeg je ostavitelj ostvario do trenutka svoje smrti. Izvori dohotka u Republici Hrvatskoj su sljedeći:

- a) dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine),
- b) dohodak od samostalne djelatnosti,
- c) dohodak od imovine i imovinskih prava,
- d) dohodak od kapitala te
- e) drugi dohodak⁸⁵.

Rezidentima se u slučaju oporezivanja dohotka, smatraju fizičke osobe koje u Republici Hrvatskoj imaju prebivalište ili boravište te nadalje, osobe koje nemaju prebivalište i boravište u RH, međutim su zaposlene u državnoj službi Republike Hrvatske te na temelju radnog odnosa primaju plaću. Obrnuto, nerezidentima se smatraju one fizičke osobe koje nemaju prebivalište niti boravište u RH. U tom slučaju ostvareni dohodak oporezuje se prema odredbama Zakona o porezu na dohodak⁸⁶. Porezna osnovica za rezidente Republike Hrvatske, prema Poreznoj upravi RH, označava ukupni dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala i drugog dohotka, koji rezident ostvari na području RH ali i inozemstvu, a koji je umanjen za osobni odbitak. Dohodak kojega rezident ostvari u inozemstvu obračunava se prema načelu svjetskog dohotka.

Poreznu osnovicu za nerezidente Republike Hrvatske čini ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala, dohodak od osiguranja i drugog dohotka, kojega nerezident ostvari u teritoriju RH te koji je je umanjen za osobni odbitak za nerezidente⁸⁷.

⁸⁵ Ministarstvo financija RH (2022). Porez na dohodak, preuzeto 29.6.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx

⁸⁶ Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20 (2021.)

⁸⁷ Ministarstvo financija RH (2022). Porez na dohodak, preuzeto 29.6.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx

Porezni obveznik može ostvarivati dohodak iz više izvora. Svaka vrsta odnosno izvor dohotka ima zaseban obračun u Republici Hrvatskoj te se ovisno o vrsti istoga se utvrđuje godišnji ili konačni dohodak⁸⁸. Navedeni godišnji dohodak je dohodak od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti i ostalih primitaka te imaju obvezu porezne prijave na godišnjoj razini te određena godišnjeg poreza na dohodak i odgovarajućeg prireza. Konačnim dohotkom se smatraju oni dohoci od imovine i imovinskih prava, kapitala i ostalih primitaka⁸⁹. Porezni obveznici u RH dužni su podnijeti godišnju prijavu poreza do kraja veljače za prethodnu godinu⁹⁰.

Prema posljednje donesenom Zakonu o porezu za dohodak iz 2021. godine, stopa poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj iznosi 20% na poreznu osnovicu do 30.000 kn mjesečno, dok za iznose iznad navedenog iznosi 30%.

Obračun dohotka od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj, obračun dohotka od nesamostalnog rada podrazumijeva obračun plaća i mirovina. Porezna obveza u obliku plaće su svi primici koje zaposlenik primi od svog poslodavca u redovnom radnom odnosu, a mogu biti isplaćeni u novcu ili naravi dok mirovina podrazumijeva dohodak koji se isplaćuje nakon završetka radnog odnosa. Bruto plaća I podrazumijeva i uplatu doprinosa za mirovinsko osiguranje kojega uplaćuje sam zaposlenik, dok za ukupan trošak plaće predstavlja bruto II odnosno u taj iznos uključeni su svi troškovi kojega poslodavac mora snositi prilikom isplate plaće zaposleniku. Elementi obračuna poreza na dohodak prikazani su u tablici ispod.

Tablica 7. Elementi izračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj

ELEMENTI OBRAČUNA	
1.	BRUTO PLAĆA I
2.	DOPRINOSI IZ PLAĆE
	Mirovinsko osiguranje 1. stup
	Mirovinsko osiguranje 2. stup
3.	DOHODAK (1. – 2.)
4.	OSOBNI ODBITAK

⁸⁸ Šimurina, N., Dražić Lutilsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, Zagreb: Narodne novine, str. 111

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ e-Građani (b.d.), Godišnji obračun poreza na dohodak, preuzeto 29.6.2022 s <https://gov.hr/hr/godisnji-obracun-poreza-na-dohodak/1460>

5.	POREZNA OSNOVICA (3. – 4.)
6.	POREZ NA DOHODAK
7.	PRIREZ
8.	UKUPNO POREZ I PRIREZ
9.	NETO PLAĆA (3. – 8.)
10.	DOPRINOSI ZA PLAĆU
	Doprinos za zdravstveno osiguranje
11.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1. + 10.) – BRUTO PLAĆA II

Izvor: Izrada prema Osnovama porezne pismenosti - Šimurina, Dražić Lutilsky, Barbić i Dragija Kostić prema Zakonu o porezu na dohodak NN 115/, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20

Porezne olakšice u Republici Hrvatskoj

Osobni odbitak prikazan u tablici iznad označava egzistencijski minimum koji se izuzima iz dohotka. Osobni odbitak proizlazi iz načela pravednosti te je podložan promjenama ovisno o promjenama standarda života građana⁹¹. Prema posljednjem Zakonu o porezu na dohodak, osnovica za osobni odbitak za građane RH iznosi 2.500 kn, dok osnovni osobni odbitak iznosi 4.000 kn. Navedeni osnovni mjesečni osobni odbitak dobije se tako da se na osnovicu za osobni odbitak doda koeficijent 1,6. Dodatno, ukoliko je fizička osoba roditelj odnosno skrbnik, osobni odbitak računa se tako da se osnovni koeficijent progresivno povećava za svako dijete više.

Nadalje, fizička osoba u RH može imati uzdržavane članove obitelji te na koje može dobiti odgovarajući osobni odbitak. Prema Zakonu o porezu na dohodak, uzdržavanim osobama uže obitelji smatraju se bračni drugovi, djeca, roditelji poreznog obveznika te punoljetne osobe za koje skrbi porezni obveznik, a koje nemaju primitke veće od 15.000 kn godišnje⁹². Pregled osobnih odbitaka u RH za mjesečne i godišnje svote dan je u tablici ispod.

Tablica 8. Prikaz osobnih odbitaka za mjesečne i godišnje svote u Republici Hrvatskoj

Osobni odbitak	Koeficijent	Mjesečna svota (kn)	Godišnja svota (kn)
Osnovni osobni odbitak	1,6	4.000,00	48.000,00

⁹¹ Šimurina, N., Dražić Lutilsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str. 114.

Zagreb: Narodne novine

⁹² Ibid.

Uzdržavani članovi uže obitelji i bivši bračni drug za kojeg se plaća alimentacija	0,7	1.750,00	21.000,00
Prvo dijete	0,7	1.750,00	21.000,00
Drugo dijete	1,0	2.500,00	30.000,00
Treće dijete	1,4	3.500,00	42.000,00
Četvrto dijete	1,9	4.750,00	57.000,00
Peto dijete	2,5	6.250,00	75.000,00
Šesto dijete	3,2	8.000,00	96.000,00
Sedmo dijete	4,0	10.000,00	120.000,00
Osmo dijete	4,9	12.250,00	147.000,00
Deveto dijete	5,9	14.750,00	177.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom	0,4	1.000,00	12.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je rješenjem, na temelju posebnih propisa, utvrđena invalidnost po jednoj osnovi 100% i/ili koji radi invalidnosti imaju, na temelju posebnih propisa, pravo na tuđu pomoć i njegu	1,5	3.750,00	45.000,00

Izvor: Izrada autorice prema Ministarstvu financija Republike Hrvatske (Porezna uprava)

Prema Ministarstvu financija RH, kao što je već spomenuto, uzdržavanim osobama se smatraju one osobe za koje porezni obveznik skrbi te čiji godišnji primici ne premašuju iznos od 15.000,00 kn. Međutim, u spomenuti godišnji iznos od 15.000,00 kn ne ulaze doplatci za djecu, primitci po osnovi socijalnih potpora, potpore za novorođenčad te obiteljske mirovine koje djeca primaju nakon smrti roditelja⁹³.

⁹³ Ministarstvo financija RH (b.d.). Osobni odbitak rezidenta, preuzeto 29.6.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak.aspx

Osobni odbitak u slučaju nesamostalnog rada utvrđuje se na temelju predujma odnosno porezne kartice koji zaposlenik ima kod svojega poslodavca. U slučaju da je zaposlenik zaposlen kod više poslodavaca, zaposlenik će pripadajući iznos osobnog odbitka moći koristiti samo poslodavca kod kojeg se nalazi porezna kartica zaposlenika⁹⁴. Sve promjene u vezi porezne kartice zaposlenika upisuje nadležna podružnica ili uprava prema mjestu boravišta ili prebivališta u RH.

Nadalje, nakon što se iznos dohotka zaposlenika umanji za iznos osobnog odbitka dolazi do oporezivanja porezne osnovice prema već spomenutim poreznim stopama – 20% i 30%, ovisno o visine plaće koju zaposlenik prima. Ukoliko je zaposlenikova porezna osnovica (nakon umanjenja dohotka za osobni odbitak) manja od 30.000,00 stopa oporezivanja iznositi će 20%. U slučaju da zaposlenikova porezna osnovica iznosi 34.000,00 kn stopa oporezivanja za iznos 30.000,00 kn biti će 20%, dok za preostali iznos od 4.000,00 kn stopa će iznositi 30%. Navedene stope u primjeni su od 1.1.2021. i predstavljaju smanjenje u odnosu na prethodne stope oporezivanja od 24% (sadašnja 20%) te 36% (sadašnja 30%). Smanjenje stopa utjecale su na povećanje neto plaće zaposlenika⁹⁵.

Osim navedenih stopa oporezivanja, u Republici Hrvatskoj potrebno je u obzir uzeti i stopu prireza ovisno u mjestu prebivališta zaposlenika odnosno umirovljenika. Porezni obveznici imaju obvezu plaćanja prireza porezu na dohodak jedinicama lokalne samouprave⁹⁶. Stopa prireza na porez na dohodak u općinama iznosi 10%, dok u gradovima ispod 30.000 stanovnika ta stopa iznosi 12%. U gradovima iznad 30.000 stanovnika stopa prireza na porez na dohodak iznosi 15% dok se najveća stopa prireza nalazi u gradu Zagrebu u iznosu od 18%.

Doprinosi za socijalno osiguranje

Osim prireza, bitno je razmotriti stopu doprinosa koje mora isplatiti poslodavac u svom teretu za svojeg zaposlenika. U Republici Hrvatskoj, poslodavac će morati uplatiti za svog zaposlenika doprinos za zdravstveno osiguranje (u iznosu od 16,5%) te će u slučaju zaposlenika sa beneficiranim radnim stažom morati uplatiti doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti te doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne

⁹⁴ Šimurina, N., Dražić Lutitsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, str. 115. Zagreb: Narodne novine

⁹⁵ Kagor (b.d.) Porezna reforma 2021. – Promjene propisa u primjeni od 1.1.2021, preuzeto 30.6.2022 s <https://kagor.hr/porezna-reforma-2021-promjene-propisa-u-primjeni-od-01-01-2021/>

⁹⁶ Ministarstvo financija RH (b.d.) Prirez porezu na dohodak, preuzeto 29.6.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx

kapitalizirane štednje⁹⁷. Osim doprinosa koje uplaćuje poslodavac, zaposlenik u Republici Hrvatskoj uplaćuje iz plaće doprinose za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti u iznosu od 15% i mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje u iznosu od 5%.

4.2. Porez na dohodak u Republici Poljskoj

Porezni zakon Republike Poljske te sam Zakon o porezu na dohodak od početka 2022. godine zabilježio je brojne promjene (eng. Polish Deal⁹⁸) odnosno čini povijesno sniženje poreza te predviđa uštedu i do 17 milijardi PLN-a koji će uštedjeti građani Republike Poljske. Zakon o porezu na dohodak u Republici Poljskoj smatra rezidentom onog pojedinca svoje sjedište osobnih ili poslovnih interesa ima na području Poljske ili je proveo više od 183 dana u promatranoj kalendarskoj godini na području Poljske. U tom slučaju rezident podliježe neograničenoj poreznoj obvezi u Poljskoj, odnosno primijeniti će se načelo svjetskog dohotka te će se oporezivanje vršiti u Poljskoj bez obzira na izvor samog dohotka. Obrnuto, nerezidentom se smatra onaj pojedinac koji je proveo manje od 183 dana u kalendarskoj godini te će u tom slučaju podlijegati ograničenoj poreznoj obvezi odnosno samo dohodak koji ostvari u Poljskoj biti će predmet oporezivanja⁹⁹. Unatoč navedenom, iako osoba zadovolji uvjet za prebivalištem u Poljskoj, ostali odgovarajući kriteriji u međunarodnim ugovorima također moraju biti zadovoljeni.

Izvori dohodaka koji su podliježu obvezi poreza na dohodak su sljedeći¹⁰⁰:

- a) dohodak od primitaka na temelju radnog odnosa, uključujući starosnu ili invalidsku mirovinu,
- b) dohodak od osobnih usluga,
- c) dohodak od nepoljoprivrednih djelatnosti,
- d) dohodak od najma, podzakupa, zakupa i sličnih ugovornih obveza,
- e) dohodak od novčanog kapitala,
- f) dohodak od nekretnina i imovinskih udjela,

⁹⁷ Isplate.info (b.d.), Obračun doprinosa kod plaća, preuzeto 30.6.2022 s <https://isplate.info/teme.aspx?idte=10>

⁹⁸ Vlada Republike Poljske (2022.) The Polish Deal – a real profit for 18 milion Poles, preuzeto 2.7.2022. s <https://www.gov.pl/web/primeminister/the-polish-deal--a-real-profit-for-18-million-poles>

⁹⁹ KPMG (1.1.2021.), Poland. Thinking Borders for Poland, preuzeto 1.7.2022 s

<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/06/poland-thinking-beyond-borders.html>

¹⁰⁰ Polish Investment & Trade Agency (b.d.) Personal Income Tax (PIT), preuzeto 1.7.2022. s https://www.paih.gov.pl/polish_law/taxation/pit#1

g) dohodak od djelatnosti koje obavlja kontrolirano strano društvo (eng. *controlled foreign company*).

Prihodi odnosno dohoci od nasljedstva i darove nisu predmetom oporezivanja, prema Zakonu o porezu na dohodak u Republici Poljskoj¹⁰¹.

U Poljskoj, fizičke osobe – porezni obveznici podliježu porezu na dohodak koji se obračunava po progresivnoj poreznoj tarifi. Porezne stope podijeljene su u razrede i ovise o visini zarađenog dohotka nakon umanjenja za porezno priznate troškove u jednoj kalendarskoj odnosno poreznoj godini. Porezne stope na rad nalaze se u rasponu od 17% do 32%, dok se kapitalni dobici oporezuju po paušalnoj poreznoj stopi od 19%. Stopa od 17% primjenjuje se za porezne osnovice do 120.000 PLN (poljskih zlota) godišnje, dok će za iznose dohotka iznad 120.000 PLN porez iznositi 15.300 PLN te će se koristiti stopa od 32%¹⁰². Iznos neoporezivog dohotka u Republici Poljskoj od 1.1.2022. iznosi 30000 PLN na godišnjoj razini što znači da porezni obveznici koji zarađuju manje, biti oslobođeni plaćanja poreza na dohodak. Navedeno je prikazano u tablici ispod.

Tablica 9. Stope poreza na dohodak u Republici Poljskoj

Oporezivi dohodak	Stopa oporezivanja	Iznos
0-120.000 PLN	17%	
>120.000 PLN	32%	15.300 PLN + porezna stopa od 32% na iznose veće od 120.000 PLN

Izvor: Izrada autorice prema PwC-u, Taxes on personal income

U sadašnjoj 2022. godini porezni obveznici mogu izabrati željeni način oporezivanja dohotka od najma odnosno moguće je navedeni dohodak oporezivati poreznom skalom ili paušalnim porezom. Međutim od 2023. godine, dohoci od najma oporezivati će se po paušalnoj poreznoj stopi od 8,5% za dohotke u iznosu do 100.000 PLN godišnje, te za iznose iznad navedenog po stopi od 12,5%. U tom slučaju, dohoci od najma će se oporezivati bez prava na odbitak troškova¹⁰³.

¹⁰¹Polish Investment & Trade Agency (b.d.) Personal Income Tax (PIT), preuzeto 1.7.2022. s https://www.paih.gov.pl/polish_law/taxation/pit#1

¹⁰² PwC (10.6.2022.) Poland, Individual – Taxes on personal income, preuzeto 2.7.2022 s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/taxes-on-personal-income>

¹⁰³ Ibid.

Neke specifične vrste dohodaka kao što su na primjer ugovori o osobnim uslugama i direktorske naknade koje primaju nerezidenti Republike Poljske oporezuju se po paušalnoj poreznoj stopi od 20% te osobni odbitci u tom slučaju nisu dopušteni.

Nadalje, u Republici Poljskoj, više od 130 vrsti dohodaka oslobođeno je obveze plaćanja poreza. Neki od tih dohodaka su sljedeći:

- a) štete na temelju upravnog i građanskog prava te drugih pravnih akata,
- b) dohoci od osiguranja imovine te potraživanja za osobna osiguranja,
- c) porezne olakšice za mlade mlade od 26 godina,
- d) dohoci iz posebnih izvora koji ostvaruju porezni obveznici koji su se vratili u Poljsku (tzv. „olakšica za povratak“), porezni obveznici koji skrbe odnosno podižu četvero djece (tzv. „olakšice za obitelji 4+“) te starije osobe koje su ostale aktivne na tržištu rada (tzv. „olakšice za zaposlene starije osobe“).¹⁰⁴

4.2.1. Obračun dohotka od nesamostalnog rada u Poljskoj

Doprinosi za socijalno osiguranje

Poljski sustav socijalnog osiguranja sastoji se od mirovinskog osiguranja, invalidskog osiguranja, osiguranja od nezgode na radu, zdravstvenog osiguranja te fonda rada. Sustav socijalnog osiguranja pokriva osobe koje su ekonomski aktivne odnosno zaposlene ili samozaposlene osobe. Mirovinsko osiguranje, invalidsko osiguranje te osiguranje od nezgode na radu smatraju se obveznim doprinosima dok zdravstveno osiguranje za radnika nije obvezno već je dobrovoljno¹⁰⁵. Nadalje, doprinosi se dijele između zaposlenika i poslodavca te se socijalno osiguranje odnosi na dohotke koji su ostvareni na temelju ugovora o djelu ili radu u Poljskoj. Uplate se vrše mjesečno i uplaćuju u Zavod za socijalno osiguranje¹⁰⁶. Nadalje, od 1. travnja 2015., poljski poslodavac dužan je vršiti uplatu ukupnih doprinosa za svog zaposlenika u rasponu od 19,21% do 22,41% na bruto iznos plaće. Spomenuta stopa varira ovisno o stopi doprinosa za osiguranje od nezgode na radu koja nadalje ovisi o broju radnika to jest osiguranika i vrsti djelatnosti koja se obavlja. Stopa doprinosa koju je radnik obavezan uplatiti

¹⁰⁴ PwC (10.6.2022.) Poland, Individual – Taxes on personal income, preuzeto 2.7.2022 s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/taxes-on-personal-income>

¹⁰⁵ Euraxess Poland (b.d.), Social security, preuzeto 2.7.2022 s <https://www.euraxess.pl/poland/information-assistance/social-security>

¹⁰⁶ PwC (10.6.2022.) Poland, Individual-other taxes, Social security contributions, preuzeto 2.7.2022 s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/other-taxes>

iznosi 13,71% u iznosu od bruto plaće¹⁰⁷. Navedeni doprinosi se u pravilu ne odnose na dohotke iz inozemstva, osim ako to nije propisano u zakonodavstvu EU¹⁰⁸. Shodno navedenom, iznosi mjesečnih doprinosa koji su dužni uplatiti poljski poslodavac i zaposlenik prikazani su u tablici u nastavku.

Tablica 10. Prikaz socijalnih doprinosa u Poljskoj (u %)

Vrsta doprinosa	Ukupna stopa doprinosa	Poslodavac	Zaposlenik
Mirovinsko i invalidsko osiguranje	27,52	16,26*	11,26*
Zdravstveno osiguranje	2,45	-	2,45
Osiguranje od nezgode na radu	0,67 – 3,33	0,67 – 3,33	-
Fond rada	2,45	2,45	-
Fond za osiguranje primitka plaće**	0,10	0,10	-

Izvor: Izrada autorice prema Euraxess Poland, Social security i PwC-u, Social security contributions

*do gornje granice dohotka od 177.660 PLN u 2022. godini

** pravo na fond imaju svi zaposlenici u slučaju nelikvidnosti poslodavca¹⁰⁹

Porezne olakšice u Republici Poljskoj

Kao što je već spomenuto, od 1.1.2022. porezni obveznici u Poljskoj imaju pravo na neoporezivi dohodak u iznosu od 30.000 PLN, dok je prijašnjih godina neoporezivi dohodak iznosio 8.000 PLN (u maksimalnom iznosu). Nadalje, prema donesenom Polish Deal-u, od siječnja 2022. godine osobni odbitak iznosi 425 PLN mjesečno¹¹⁰. Nadalje, ukoliko je porezni obveznik u Poljskoj roditelj odnosno skrbnik, moguće je ostvariti porezne olakšice ovisno o broju uzdržavane djece. Porezne olakšice kumulativno se zbrajaju ukoliko porezni obveznik ima više djece. Prikaz poreznih olakšica prema broju uzdržavane djece nalazi se u tablici ispod.

¹⁰⁷ PwC (10.6.2022.) Poland, Individual-other taxes, Social security contributions, preuzeto 2.7.2022 s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/other-taxes>

¹⁰⁸ KPMG (1.1.2021.), Poland. Thinking Borders for Poland, preuzeto 1.7.2022 s <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/06/poland-thinking-beyond-borders.html>

¹⁰⁹ European Monitoring Centre on Change (4.9.2020.), Guaranteed employe benefits fund, , preuzeto 2.7.2022 s <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/erm/support-instrument/guaranteed-employee-benefits-fund>

¹¹⁰ PwC (10.6.2022.). Poland, Individual – Other tax credits and incentives, Personal allowances, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/other-tax-credits-and-incentives>

Tablica 11. Prikaz iznosa poreznih olakšica prema broju uzdržavane djece za poreznog obveznika u Poljskoj (u PLN)

Broj uzdržavane djece	Iznos porezne olakšice (mjesečno)	Iznos porezne olakšice (godišnje)
1 dijete	92,67	1.112,04
2 djece	92,67	1.112,04
3 djece	166,67	2.000,04
4 djece	225,00	2.700,00

Izvor: PwC, Other tax credits and incentives, Personal allowance

Prema prikazanom, jasno je da ukoliko poljski zaposlenik uzdržava jedno dijete ima pravo na osobni odbitak od 92,67 PLN mjesečno. Navedeno je primjenjivo samo uz pretpostavku da dohodak poreznog obveznika nakon odbitka iznosa doprinosa za socijalno osiguranje ne prelazi ukupno 112.000 PLN odnosno 56.000 za nevjenčane osobe¹¹¹. Dodatno, prema od 1.1.2022. uvedena je porezna olakšica za samohrane roditelje u iznosu od 15.000 PLN godišnje na dospjeli porez na dohodak.

Nadalje, prema promjenama Zakona o dohotku koji je na snazi 1.1.2022., uvedena je porezna olakšica za radno stanovništvo. Porezna olakšica za radno stanovništvo odnosi se na one osobe koje ostvaruju svoj dohodak iz radnog odnosa te dohotke na nepoljoprivredne djelatnosti u godišnjem iznosu od 68.410,00 PLN i 133.692,00 PLN¹¹². Dodatno, u Poljskoj standardni porezni odbitak za zaposlenike iznosi 250 PLN mjesečno odnosno 3000 PLN godišnje. U slučajevima da zaposlenik ima više sklopljenih radnih ugovora porezni odbitak u tom slučaju iznosi 4500 PLN godišnje¹¹³.

Shodno prethodnom navedenom, primjer obračuna poreza na dohodak u Poljskoj naveden je u tablici ispod¹¹⁴.

¹¹¹ PwC (10.6.2022.). Poland, Individual – Other tax credits and incentives, Personal allowances, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/other-tax-credits-and-incentives>

¹¹² PwC (10.6.2022.) Poland-Personal income tax (PIT), preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/significant-developments>

¹¹³ PwC (10.6.2022.). Poland, Individual-Deductions, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/deductions>

¹¹⁴ Accace (2022.), 2022 gross to net salary calculator in Poland na dan: 2.7.2022, preuzeto s <https://accace.com/payroll-calculator-poland/>

Tablica 12. Primjer obračuna plaće poreznog obveznika u Poljskoj

		Iznos	Stopa
1.	Bruto plaća		
2.	Doprinosi iz plaće (uplaćuje zaposlenik)		13,71%
3.	Osnovica za zdravstveno osiguranje		
4.	Zdravstveno osiguranje		9%
5.	Porezna olakšica za radno stanovništvo		
6.	Troškovi zarade (standardni odbitak)	250,00	
7.	Porezna osnovica (1-2-4-5)		
	Porez na dohodak		17% ili 32%
8.	Osobni odbitak	425,00	
9.	Predujam poreza na dohodak		
10.	NETO PLAĆA (1-2-4-8)		
11.	Ukupni doprinosi na plaću (uplaćuje poslodavac)		
	Doprinos za zdravstveno osiguranje		9,76%
	Doprinos za invalidsko osiguranje		6,5%
	Doprinos za osiguranje od nezgode na radu		1,67%
	Fond rada		2,45%
	Fond za osiguranje primitka plaće**		0,10%
12.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1. + 11.) – BRUTO PLAĆA II		

Izvor: Izračun autorice prema PwC-u Annual Polish tax and social security calculation ¹¹⁵ i Accace-u, 2022 gross to net salary calculator in Poland

4.3. Porez na dohodak u Mađarskoj

Prema Mađarskoj poreznoj i carinskoj upravi¹¹⁶, poreznim obveznikom poreza na dohodak smatraju se fizičke osobe s prebivalištem u Mađarskoj koje su svoj dohodak ostvarile na području Mađarske ili u inozemstvu. Stup oporezivanja u Mađarskoj čini Zakon o porezu na

¹¹⁵ PwC (10.6.2022.) Annual Polish tax and social security calculation, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/sample-personal-income-tax-calculation>

¹¹⁶ Mađarska porezna i carinska uprava (7.3.2022.) A short summary on the taxation of the private persons [e-publikacija], preuzeto s <https://nav.gov.hu/en/taxation/taxinfo>

dohodak točnije Zakon CXVII iz 1995. godine uključujući sve njegove izmjene i dopune (eng. *The Personal Income Tax Act*¹¹⁷). Prema navedenom Zakonu, u Mađarskoj se razlikuju dvije kategorije dohotka fizičkih osoba:

- a) Konsolidirajući dohodak odnosno dohodak od nesamostalnih djelatnosti, dohodak od samostalnih djelatnosti te drugi dohodak,
- b) Dohoci koji zahtijevaju posebno oporezivanje odnosno dohodak od kapitalnih dobitaka, dohodak od privatnog poslovanja te dohodak od nekretnina i pokretnina¹¹⁸.

Nadalje, dohotkom od nesamostalne djelatnosti smatraju se one djelatnosti koje se odvijaju u radnom odnosu te djelatnosti fizičke osobe koja je vlasnik tvrtke. U tom slučaju dohotkom se smatra plaća i ostale nakade koje fizičke osobe primaju kao kompenzaciju za rad. Obrnuto, dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se razlika između prihoda i rashoda neke djelatnosti te se poreznim obveznicima smatraju fizičke osobe – privatni poduzetnici, iznajmljivači imovine, poljoprivredni proizvođači. U slučaju oporezivanja dohotka od samostalne djelatnosti, poreznik obveznik može izabrati između dvije mogućnosti vođenja svog računovodstva, preciznije vođenja računovodstva po stavkama na temelju stvarno nastalih i dokazanih troškova ili obračunom prihoda stopom od 10%¹¹⁹. Stopa poreza na dohodak u Mađarskoj iznosi 15% (proporcionalna stopa) za sve vrste oporezivog dohotka odnosno za sve dohotke od rada, dohotka od dionica, dohotka od dividendi, dohotka od kamata, kapitalnih dobitaka, dohotka od kripto transakcija te dohotka od najamnine¹²⁰.

Nadalje, u članku 7. Zakona o porezu na dohodak u Mađarskoj dohoci oslobođeni oporezivanja su sljedeći:

- a) Državne potpore za udomljavanje i odgoj maloljetnika,
- b) Stipendije koje se isplaćuju studentima koji studiraju u inozemnim obrazovnim ustanovama,
- c) Dohoci od usluga osiguravajućih društava,

¹¹⁷ Zakon o porezu na dohodak u Mađarskoj (CXVII iz 1995), preuzeto s https://www.icnl.org/wp-content/uploads/Hungary_personalincometax_ENG.pdf

¹¹⁸ Mađarska porezna i carinska uprava (7.3.2022.) *A short summary on the taxation of the private persons* [e-publikacija], preuzeto s <https://nav.gov.hu/en/taxation/taxinfo>

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ PwC (15.6.2022.) Hungary – Income determination, preuzeto 3.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/income-determination>

- d) Prihodi od mirovina (državne mirovine ili mirovine koje isplaćuje privatni mirovinski fond)¹²¹.

4.3.1. Obračun dohotka od nesamostalnog rada u Mađarskoj

Porezne olakšice u Mađarskoj

Fizičke osobe koje podliježu obvezi oporezivanja dohotka u Mađarskoj mogu umanjiti poreznu osnovicu, kao što je to obiteljska porezna olakšica ili porezna olakšica za sklapanje prvog braka. Navedeno je moguće ostvariti samo ako fizička osoba nije ostvarila istu ili sličnu naknadu u nekoj drugoj državi u istom poreznom razdoblju. Također je potrebno da promatrani oporezivi dohodak od samostalne i nesamostalne djelatnosti dosegne barem 75% ukupnog prihoda poreznog obveznika. Ukupan prihod podrazumijeva sve dohotke od nesamostalne i samostalne djelatnosti, drugog dohotka te poseban oporezivi dohodak. U 2022. godini, iznosi poreznih olakšica¹²² po broju uzdržavane djece prikazani su u tablici ispod.

Tablica 13. Prikaz iznosa poreznih olakšica prema broju uzdržavane djece za poreznog obveznika u Mađarskoj (u HUF)

Broj uzdržavane djece	Iznos porezne olakšice (mjesečno)
1 dijete	66.670
2 djece	133.330
3 ili više djece	220.000

Izvor: Izrada autorice prema PwC-u, Social security contributions

Nadalje, od 1.1.2015. godine u Mađarskoj, sve majke koje trenutno uzdržavaju četvero djece ili su to napravile tijekom života biti će u potpunosti oslobođene plaćanja poreza na dohodak u slučaju primitka plaće. Dodatno, parovi koji su sklopili brak u razdoblju od 1.1.2015. godine mogu umanjiti poreznu osnovicu za mjesečni iznos 33.335 HUF. Uvjet za ostvarenje ove porezne olakšice je taj da barem jednom bračnoj osobi to mora biti prvi brak. Navedena porezna olakšica može koristiti u vremenskom razdoblju od 2 godine¹²³. Također, u Mađarskoj, mlade osobe do 25 godina imaju pravo na odbitak poreza na dohodak u slučaju da njihov dohodak ne

¹²¹PwC (15.6.2022.) Hungary – Income determination, preuzeto 3.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/income-determination>

¹²² PwC (15.6.2022.) Hungary – Personal allowances, preuzeto 3.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/deductions>

¹²³ Ibid.

prelazi 433.700 HUF, koliko je iznosio bruto nacionalni prosječni dohodak u srpnju 2021. godine¹²⁴.

Doprinosi za socijalno osiguranje u Mađarskoj

Osnovica za uplatu doprinosa za socijalno osiguranje uzima se od bruto dohotka koji je isplaćen zaposleniku. Stopa doprinosa za socijalno osiguranje koje poslodavac mora uplatiti za svog zaposlenika iznosi 13% u Mađarskoj¹²⁵. Navedena stopa smanjena je s 15% na 13% od 1.1.2022. te je od istog datuma ukinut i doprinos fondu za stručno osposobljavanje koji je iznosio 1,5%, kojega je također za obavezu imao uplatiti poslodavac. Nadalje, stopa doprinosa za socijalno osiguranje koje mora uplatiti zaposlenik iznosi 18,5%.

Zaposlenik u Mađarskoj može ostvariti samo jednu vrstu porezne olakšice na doprinose za socijalno osiguranje, međutim ta odluka dana je poslodavcu, s obzirom na najpovoljnije uvjete. Porezne olakšice na doprinose za socijalno osiguranje imaju za cilj smanjiti troškove zapošljavanja za tražitelje zaposlenja, osobe sa smanjenim sposobnostima za rad ili majke s troje ili više male djece¹²⁶.

Shodno prethodno navedenom, prikaz primjera¹²⁷ obračuna poreza na mjesečni dohodak u Mađarskoj nalazi se u nastavku.

Tablica 14. Primjer obračuna plaće poreznog obveznika u Mađarskoj

		Iznos	Stopa
1.	Bruto plaća		
2.	Porez na dohodak		15%
3.	Doprinos za socijalno osiguranje		18,5%
4.	Dodatak za doprinose		
5.	Ukupno doprinosi		
6.	Ukupno porez i doprinosi		33,5%
7.	Porezna olakšica za sklapanje prvog braka	5,000	
8.	Porezna olakšica za uzdržavane članove obitelji		

¹²⁴ PwC (15.6.2022.) Hungary – Personal allowances, preuzeto 3.7.2022. s

<https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/deductions>

¹²⁵ PwC (15.6.2022.) Hungary – Social security contributions, preuzeto 3.7.2022. s

<https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/other-taxes>

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Accace (2022.), 2022 payroll calculator for Hungary, na dan: 4.7.2022, preuzeto s <https://accace.com/payroll-calculator-for-hungary/>

9.	Obiteljska porezna olakšica		
10.	Ukupno porezne olakšice (7.+ 8.+ 9.)		
11.	NETO PLAĆA		
10.	Socijalni doprinosi na plaću (uplaćuje poslodavac)		13%
11.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1. + 10.) – BRUTO PLAĆA II		

Izvor: Izrada autorice prema Accace-u, 2022 payroll calculator for Hungary

4.4. Komparativna analiza poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj, Republici Poljskoj i Mađarskoj

4.4.1. Primjer obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj

Za potrebe ovog rada te u cilju lakše usporedbe s ostalim promatranim zemljama EU, u obzir će se uzeti bruto plaća u iznosu od 1.200 eura te će se promatrati slučaj zaposlenika samca u Republici Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj. U slučaju poreznog obveznika samca u Republici Hrvatskoj bruto plaća iznosila je 9.013,88 kn prema srednjem tečaju HNB-a¹²⁸. Za sve daljnje pretvorbe valuta koristiti će se navedeni tečaj prema HNB-u. Spomenuta stopa prireza na porez na dohodak u gradu Zagrebu iznosi 18%. U tablici ispod dan je prikaz obračuna poreza na dohodak samca koji živi u gradu Zagrebu.

Tablica 15. Obračun poreza na dohodak na plaću poreznog obveznika samca u Zagrebu (u HRK i EUR)

ELEMENTI OBRAČUNA		IZNOS (HRK)	IZNOS (EUR)	STOPA
1.	Bruto plaća I	9.013,88	1.200,00	
2.	Doprinosi iz plaće	1.802,77	240,00	20%
	Mirovinsko osiguranje 1. stup	1.352,08	180,00	15%
	Mirovinsko osiguranje 2. stup	450,69	60,00	5%

¹²⁸ HNB (2022.), Tečajna lista na dan 20.7.2022., preuzeto s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tečajna-lista/tečajna-lista>

3.	Dohodak (1. – 2.)	7.211,11	960,00	
4.	Osobni odbitak	4.000,00	532,51	(2.500,00 x 1,6)
5.	Porezna osnovica (3. – 4.)	3.211,11	427,49	
6.	Porez na dohodak	642,22	85,50	20%
7.	Prizez	115,60	15,39	18%
8.	Ukupno porez i prizez	757,82	100,89	
9.	Neto plaća (3. – 8.)	6.453,29	859,11	
10.	Doprinosi za plaću	1.487,29	198,00	
	Doprinos za zdravstveno osiguranje	1.487,29	198,00	16,5%
11.	Ukupni trošak plaće (1. + 10.)	10.501,17	1.398,00	

Izvor: Izračun autorice prema Poreznoj upravi RH i RRiF plus d.o.o.¹²⁹

Iz danog prikaza obračuna poreznog obveznika koji živi u Zagrebu, vidljiv je prikaz obračuna njegove mjesečne plaće koju prima iz redovnog poslovnog odnosa. Na iznos bruto plaće u Republici Hrvatskoj porezni obveznik samac uplatit će doprinose za mirovinsko osiguranje u ukupnom iznosu od 20% (1. i 2. stup) od čega će se iskazati dohodak, od kojega je dalje potrebno odbiti osobni odbitak. Osobni odbitak u RH za poreznog obveznika samca iznosi 4.000 kn. Nakon umanjenja dohotka za navedeni osobni odbitak dobit će se porezna osnovica na koju će se primijeniti porezna stopa od 20% te u ovom slučaju dobiti porez na dohodak u iznosu 642,22 kn odnosno 85,50 eura. Na navedeni iznos poreza na dohodak potrebno je primijeniti i stopu prireza od 18% koja u ovom slučaju iznosi 115,60 kn. U konačnici neto plaću zaposlenika čini iznos dohotka prije osobnog odbitka umanjen za iznos zbroja poreza i prireza. Neto plaća za hrvatskog zaposlenika u ovom slučaju iznosi 6.453,29 kn odnosno 859,11 eura. Nadalje, ukupni trošak plaće hrvatskog poslodavca za ovog zaposlenika iznosi 10.501,17 kn odnosno 1.398,00 eura, a sam iznos doprinosa na plaću iznosio je 1.487,29 kn (198,00 eura). Iz navedenog je vidljivo da razlika između bruto I plaće i neto plaće za hrvatskog zaposlenika iznosi 2.560,59 kn odnosno 340,89 eura prema srednjem tečaju eura na dan 20.7.2022. Razlika između neto plaće zaposlenika te bruto II troška za poslodavca iznosi 538,89 eura.

¹²⁹ RRiF plus d.o.o. (2022.) Kalkulator plaće, na dan: 29.6.2022, preuzeto s https://www.rrif.hr/wct_index.php?run=kalk116&wct=230&neto_bruto=bruto&ogranicenje=bez

4.4.2. Primjer obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Republici Poljskoj

Kako bi se prikazala usporedivost poreznog opterećenja u promatranim zemljama članicama EU, u sljedećoj analizi će se također prikazati obračun poreza na dohodak poreznog obveznika samca bez uzdržavane djece s bruto plaćom u iznosu od 1.200 eura odnosno 5.712,60 PLN¹³⁰. Obračun poreza na dohodak od nesamostalnog rada poreznog obveznika u Poljskoj prikazan je u tablici ispod.

Tablica 16. Obračun poreza na dohodak na plaću poreznog obveznika samca u Poljskoj (u PLN i EUR)

ELEMENTI OBRAČUNA		IZNOS (PLN)	IZNOS (EUR)	STOPA
1.	Bruto plaća	5.712,60	1.200,00	
2.	Doprinosi iz plaće (uplaćuje zaposlenik)	783,20	164,52	13,71%
3.	Osnovica za zdravstveno osiguranje	4.929,40	1.035,48	
4.	Zdravstveno osiguranje (9%)	443,65	93,19	9%
5.	Porezna olakšica za radno stanovništvo	6,48	1,36	
6.	Troškovi zarade	250,00	52,52	
7.	Porezna osnovica (1-2-4-5)	4.673,00	981,62	
	Porezna stopa (17%)	794,41	166,88	17%
8.	Osobni odbitak	425,00	89,28	
9.	Predujam poreza na dohodak	369,00	77,51	
10.	NETO PLAĆA (1-2-4-8)	4.116,75	864,77	
11.	Ukupni doprinosi na plaću (uplaćuje poslodavac)	1.169,94	245,76	20,48%
	Doprinos za zdravstveno osiguranje	557,55	117,12	9,76%
	Doprinos za invalidsko osiguranje	371,32	78,00	6,5%
	Doprinos za osiguranje od nesreće na radu	95,40	20,04	1,67%
	Fond rada	139,96	29,40	2,45%
	Fond za osiguranje primitka plaće	5,71	1,20	0,10%
12.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1. + 11.) – BRUTO PLAĆA II	6.882,54	1.445,76	

¹³⁰ HNB (2022.), Tečajna lista na dan 20.7.2022., preuzeto s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tečajna-lista/tečajna-lista>

Izvor: Izračun autorice prema PwC-u Annual Polish tax and social security calculation ¹³¹ i Accace-u, 2022 gross to net salary calculator in Poland

Iz navedenog prikaza vidljivo je da obračun poreza na dohodak u Poljskoj obuhvaća umanjnje bruto plaće za doprinose iz plaće preciznije za mirovinsko osiguranje, invalidsko osiguranje te osiguranje u slučaju bolesti (sveukupno 20,48%), čime se uspostavlja osnovica za zdravstveno osiguranje. Osnovica za zdravstveno osiguranje oporezuje se po stopi od 9%. Nadalje, nakon umanjenja bruto plaće za doprinose za socijalno osiguranje koje uplaćuje zaposlenik, uzimaju se u obzir i porezna olakšica za radno stanovništvo koje zarađuje godišnje između 68.410,00 PLN i 133.692,00 PLN, što je slučaj ovog poreznog obveznika. Osim spomenute porezne olakšice, porezni obveznik u Poljskoj ima pravo i na umanjnje za troškove zarade u fiksnom iznosu od 250 PLN mjesečno (standardni porezni odbitak). Nadalje, nakon umanjenja bruto plaće za iznose ovih poreznih olakšica uspostavlja se porezna osnovica na koju se obračunava porezna stopa od 17% te u ovom slučaju ona iznosi 794,41 PLN. Navedeni iznos poreza na dohodak u Republici Poljskoj umanjuje se za osobni odbitak u iznosu od 425 PLN, što znači da preostali iznos čini konačno umanjnje od 369,00 PLN (77,51 eura) što zapravo čini iznos poreza na dohodak. Spomenuti iznos poreza na dohodak uvijek mora biti iznos zaokružen na cijeli broj. Stoga se neto plaća izračunava kao umanjnje bruto plaće za doprinose za socijalno osiguranje koje uplaćuje zaposlenik, iznosa za zdravstveno osiguranje te iznosa poreza na dohodak. Konačno, neto plaća zaposlenika s prosječnom plaćom u Republici Poljskoj iznosi 4.116,75 PLN odnosno 864,77 eura. Iznos doprinosa na plaću koju uplaćuje poslodavac iznosi 1.169,94 PLN (245,76 eura) dok ukupni trošak plaće za poslodavca u Poljskoj iznosi 6.882,54 PLN odnosno 1.445,76 eura nakon što se uplate doprinosi za zdravstveno osiguranje, invalidsko osiguranje, doprinos za osiguranje od nezgode na radu, fond rada te fond za osiguranje primitka plaće. Razlika između bruto plaće za poljskog zaposlenika bez uzdržavane djece i neto plaće iznosi 335,23 eura, dok razlika između neto plaće zaposlenika te bruto troška za poslodavca iznosi 580,99 eura.

Važno je napomenuti da je ovaj obračun plaće aktualan u razdoblju do 30.6.2022. godine dok će u vremenskom razdoblju kasnije doći do ponovnih izmjena u samom izračunu, što čini ovaj složen obračun poreza na dohodak dodatno kompliciranijim za rezidente i nerezidente koji podliježu obvezi oporezivanja dohotka u Poljskoj.

¹³¹ PwC (10.6.2022.) Annual Polish tax and social security calculation, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/sample-personal-income-tax-calculation>

4.4.3. Primjer obračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Mađarskoj

Obračun poreza na dohodak poreznog obveznika koji svoj dohodak ostvaruje u Mađarskoj biti će ponovno prikazan na bruto mjesečnoj plaći u iznosu od 1.200 eura odnosno 477.700 HUF¹³². Nadalje, ponovno će se u obzir uzeti slučaj poreznog obveznika samca koji živi i radi u Mađarskoj. Prikaz obračuna poreza na dohodak prikazan je u nastavku.

Tablica 17. Obračun poreza na dohodak na plaću poreznog obveznika samca u Mađarskoj (u HUF i EUR)

ELEMENTI OBRAČUNA		Iznos (HUF)	IZNOS (EUR)	STOPA
1.	Bruto plaća	477.700	1.200,00	
2.	Porez na dohodak	71.655	180,38	15%
3.	Doprinos za socijalno osiguranje	88.375	222,47	18,5%
4.	Dodatak za doprinose	0	0	
5.	Ukupno doprinosi (3.+4.)	88.375	222,47	
6.	Ukupno porez i doprinosi	160.030	402,84	33,5%
7.	Porezna olakšica za sklapanje prvog braka	0	0	
8.	Porezna olakšica za uzdržavane članove obitelji	0	0	
9.	Obiteljska porezna olakšica	0	0	
10.	Ukupno porezne olakšice (7.+ 8.+ 9.)	0	0	
11.	NETO PLAĆA	317.671	799,68	
10.	Socijalni doprinosi na plaću (uplaćuje poslodavac)	62.101	156,33	13%
11.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1. + 10.) – BRUTO PLAĆA II	539.801	1.358,84	

Izvor: Izrada autorice prema Accace-u, 2022 payroll calculator for Hungary

Navedeni obračun poreza na dohodak prikazuje jednostavnost mađarskog sustava oporezivanja gdje se od bruto plaće odmah obračunava proporcionalni porez na dohodak od 15% te od istog iznosa bruto plaće i doprinos za socijalno osiguranje koje zaposlenik mora uplatiti od 18,5%. U slučaju ovog poreznog obveznika iznos poreza na dohodak iznosi 71.655 HUF odnosno 180,38 eura dok spomenuti doprinos iz plaće iznosi 88.375 HUF odnosno 222,47 eura. Prema

¹³² HNB (2022.), Tečajna lista na dan 20.7.2022., preuzeto s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tečajna-lista/tečajna-lista>

mađarskom obračunu poreza na dohodak moguće je još uračunati i porezne olakšice za sklapanje prvog braka, za uzdržavane članove obitelji te obiteljsku poreznu olakšicu (za obitelji s 4 ili više djece) što u slučaju poreznog obveznika samca nije primjenjivo. Sve navedeno predstavlja umanj enje na bruto plaću od koje se dobije iznos neto plaće zaposlenika koja u ovom slučaju iznosi 317.671 HUF odnosno 799,68 eura. Ukupni trošak plaće za poslodavca iznosi 539.801 HUF odnosno 1.358,84 eura nakon uplate doprinosa za socijalno osiguranje od 13% (156,33 eura). Razlika između bruto i neto plaće za mađarskog zaposlenika iznosi odnosno 400,32 eura, dok razlika između neto plaće zaposlenika te bruto troška za poslodavca iznosi 559,16 eura.

4.4.4. Usporedba obračuna poreza na dohodak

Nakon prikazanih obračuna poreza na dohodak u Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj vidljive su razlike u složenosti ovog poreznog oblika. Primjerice obračun poreza na dohodak u Mađarskoj vrlo je jednostavan u usporedbi s obračunom u Poljskoj. Nadalje, Poljska je od 1.1.2022. godine predstavila Polish Deal koji podrazumijeva veliki broj poreznih izmjena koji mogu predstaviti potencijalno nerazumijevanje građana u sam izračun ovog važnog poreznog oblika. Navedeno može dovesti do opterećenja same porezne administracije Porezne uprave Poljske i pripadajućih podružnica. Naime od 1.7.2022. Polish Deal će ponovno uvesti smanjenje poreza na dohodak (s 17% na 12%) te će ukinuti poreznu olakšicu za radno stanovništvo¹³³.

Uspoređujući porezne stope, Mađarska svoje porezne obveznike oporezuje po stopi od 15%, dok Poljska i Hrvatska bilježe progresivne stope poreza na dohodak te će u slučaju ostvarenja prosječne plaće u obje zemlje.

Provedena analiza provedena je na pretpostavljenoj istoj bruto mjesečnoj plaći u iznosu od 1.200,00 EUR zbog lakše usporedivosti poreznog opterećenja u Republici Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj te je stoga obračun prikazan u nacionalnim valutama te u eurima.

Usporedbom obračuna poreza na dohodak na pretpostavljenu bruto plaću osobe samca, jasno je da najveću razliku između bruto i neto plaće ima mađarski zaposlenik u iznosu od 400,32 eura te ga potom slijedi hrvatski zaposlenik s 340,89 eura te zaposlenik koji radi u Poljskoj s 335,23 eura. Nadalje, sam iznos poreza na dohodak za poreznog obveznika s pretpostavljenom

¹³³ Contract Administration (27.4.2022.), Polish Order 2.0 PIT- reduction from 1 July 2022, preuzeto 5.7.2022. s <https://ca-staff.eu/en/publications/polish-order-2-0-pit-reduction-from-1-july-2022/>

bruto plaćom najveći je u Mađarskoj točnije iznosi 180,38 eura, potom u Hrvatskoj s 85,50 eura te u Poljskoj s 77,51 eura. Stoga, poljski zaposlenik ima najmanje porezno opterećenje od samog poreza na dohodak u odnosu na hrvatskog i mađarskog zaposlenika.

Također, uspoređujući uplate iz plaće za doprinose za socijalno osiguranje vidljivo je da najveća stopu doprinosa plaća radnik iz Hrvatske za 20% (za mirovinsko osiguranje), potom mađarski zaposlenik s 18,5% te u konačnici poljski zaposlenik s 13,71%. Međutim, bitno je napomenuti da se u slučaju poljskog poreznog obveznika mora uzeti u obzir i porezna stopa od 9% zdravstveno osiguranje koje zaposlenik plaća.

Najveći trošak za poslodavca, u slučaju ostvarivanja pretpostavljene bruto plaće za poreznog obveznika bez djece, zabilježen je u Poljskoj gdje će poljski poslodavac morati uplatiti 1.445,76 eura za svojega zaposlenika, te ga slijedi hrvatski poslodavac s ukupnim troškom od 1.398,00 eura te mađarski koji će za svojeg radnika morati uplatiti 1.358,84 eura.

Najmanje porezno opterećenje u vidu obveze doprinosa na plaću ima mađarski poslodavac koji je dužan državi uplatiti 156,33 eura te ga slijedi hrvatski poslodavac s 198,00 eura, dok poljski poslodavac mora uplatiti 245,76 eura. Nadalje, najveću stopu doprinosa za socijalno osiguranje ima Poljska u iznosu od 20,48% te ju slijedi Hrvatska u iznosu od 16,5% te na posljedku Mađarska u iznosu od 13%.

Sve promatrane zemlje imaju mogućnost iskorištenja poreznih olakšica. U Hrvatskoj je poreznu olakšicu odnosno osobni odbitak moguće ostvariti ukoliko porezni obveznik ima uzdržavane članove obitelji (djecu), te tako i u Poljskoj i Mađarskoj. U Hrvatskoj se navedeni osobni odbitak računa prema zadanim koeficijentima dok Poljska i Mađarska za porezne olakšice imaju zadane iznose koji se u Poljskoj kumulativno zbrajaju dok u Mađarskoj predstavljaju fiksne iznose. Poljska u obračun poreza na dohodak uzima i poreznu olakšicu za radno stanovništvo te troškove zarade (primanja plaće).

U mađarskom obračunu poreza na dohodak moguće je ostvariti porezne olakšice na sklapanje prvog braka, na uzdržavane članove obitelji te obiteljsku poreznu olakšicu ukoliko roditelj ima ili skrbi za četvero djece. Vidljivo je kako mađarski porez na dohodak ima najviše pogodnosti za porezne obveznike koji imaju odnosno skrbe za djecu. Rezultati navedene analize prikazani su u tablici ispod.

Tablica 18. Rezultati komparativne analize obračuna poreza na dohodak u Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj

	Republika Hrvatska	Republika Poljska	Mađarska
Stopa poreza na dohodak	20% ili 30%	17% ili 32%	15%
Stopa doprinosa za socijalno osiguranje iz plaće	20% (ukupno)	13,71% + 9% (zdravstveno osiguranje)	18,5%
Stopa doprinosa za socijalno osiguranje na plaću	16,5%	20,48%	13%
Iznos poreza na dohodak na bruto mjesečnu plaću	85,50 EUR	77,51 EUR	180,38 EUR
Iznos socijalnih doprinosa na plaću (uplaćuje poslodavac)	198,00 EUR	245,76 EUR	156,33 EUR
Razlika između bruto i neto plaće za zaposlenika	340,89 EUR	335,23 EUR	400,32 EUR
Ukupni trošak poslodavca za isplaćenu plaću	1.398,00 EUR	1.445,76 EUR	1.358,84 EUR

Izvor: Izrada autorice prema provedenoj analizi

Zaključno, iz provedene analize kako mađarski zaposlenik ima najveću razliku između bruto i neto plaće nakon obračuna poreza na dohodak u usporedbi s hrvatskim ili poljskim zaposlenikom što utječe na daljnju preraspodjelu njegovog raspoloživog dohotka. Nadalje, najmanje porezno opterećenje u vidu samog poreza na dohodak ima poljski zaposlenik, dok mađarski porezni obveznik najviše izdvaja na porez na dohodak od nesamostalnog rada. Daljinom analizom uočeno je da poljski poslodavac ima najveći trošak po isplati plaće svojem radniku što može imati negativan učinak pri odlučivanju zaposlenja većeg broja ljudi. Najmanji iznos socijalnih doprinosa na plaću uplaćuje mađarski poslodavac. Dodatno, sve promatrane zemlje imaju mogućnost ostvarenja brojnih poreznih olakšica i osobnih odbitaka koje omogućuju svojim građanima veću potrošačku moć nakon obračuna poreza na dohodak.

5. ZAKLJUČAK

Porez na dohodak važan je čimbenik u životu svakog poreznog obveznika s obzirom da direktno utječe na platežnu moć nakon njegovog obračuna. Svaka zemlja članica Unije ima ovlasti u kreiranju vlastite porezne politike, koja ipak ne smije previše odstupati od ostalih poreznih politika članica Europske unije. U tom kreiranju, važno je postaviti dobar omjer ubiranja prihoda u državnu blagajnu te pružiti mogućnost ekonomski aktivnim građanima da generiraju željen iznos dohotka te tako potaknu i ostale gospodarske djelatnosti. Pri kreiranju porezne politike moguće je koristiti različite modaliteta i načela, od čega se teži da porezni sustav bude pravedan i neutralan za svoje građane. Porezne stope te struktura poreznih prihoda također se razlikuju od zemlje do zemlje Unije, neke države oporezuju više potrošnju, dok neke rad svojih građana dok neke generiraju prihode od kapitala. Pri analiziranju poreza na dohodak, bitno je promatrati implicitnu stopu čija se kompozicija sastoji se od poreza na dohodak, socijalnih doprinosa zaposlenika i poslodavca te porezni klin koji promatra koliki udio poreznog tereta snosi poslodavac, a koliki zaposlenik. Porez na dohodak u svakoj državi članici je jedinstven, iako je moguće uvidjeti sličnosti među pojedinim poreznim sustavima kao što su to istočne države članice Europske unije - Republika Hrvatska, Republika Poljska te Mađarska koje predstavljaju novije zemlje članice Europske unije. Navedene zemlje članice imaju određene povijesne i geografske sličnosti, stoga je izvršena komparativna analiza poreznog opterećenja na građane ovih država kako bi se uvidjele eventualne sličnosti odnosno razlike između poreznih sustava. Promatrane zemlje svoje porezne prihode temelje većinski na indirektnim porezima. Nadalje, navedene zemlje prema svojim Zakonima o porezu na dohodak u Republici Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj smatraju element prebivališta točkom polaznicom za odredbu poreznih obveznika pojedine zemlje te nakon toga prema vlastitim Zakonima određuju koje vrste dohotka su oporezive i po kojoj stopi te koji dohoci imaju pravo izuzeća na oporezivanje. Svaka zemlja ovisno o općenitoj gospodarskoj situaciji te recentnim događanjima (COVID-19 kriza) donosi porezne odluke o osobnim odbicima te poreznim olakšicama koje njihovi građani mogu koristiti. Među promatranim zemljama, samo Mađarska ima proporcionalnu stopu oporezivanja, dok Republika Hrvatska i Poljska imaju progresivne tarife oporezivanja dohotka. Nadalje, nakon prikazanih obračuna poreza na dohodak u slučaju poreznika obveznika bez djece u promatranim zemljama jasne su karakteristike poreznih sustava odnosno njihova složenost, visina doprinosa za socijalno osiguranje te ukupan trošak zaposlenika koji mora uplatiti za svojega radnika. Naposljetku, prikazom obračuna poreza na dohodak, dan je uvid utjecaja poreza na dohodak na platežnu moć poreznih obveznika. Rezultati komparativne

analize pokazali su da poljski zaposlenik ima najmanje porezno opterećenje od samog poreza na dohodak dok mađarski zaposlenik u promatranoj grupi zemalja snosi najveće porezno opterećenje u vidu razlike između bruto i neto plaće. Stope doprinosa za socijalno osiguranje iz plaće najveće su Hrvatskoj, a najniže u Mađarskoj u promatranom slučaju. Nadalje, sam obračun poreza najsloženiji je u Poljskoj koja obiluje čestim poreznim promjenama i reformama dok mađarski porez na dohodak ima najviše povlastica za porezne obveznike koji imaju ili skrbe za djecu. Provedena komparativna analiza korisna je u vremenu sve veće globalizacije i online načina rada jer prikazuje opterećenje porezom na dohodak radnika s istom bruto plaćom. Stoga, navedena analiza može poslužiti svima onima koje zanima porezna tematika. Preporuke za buduća istraživanja ove tematike uključuju proširenje razine istraživanja na veći broj zemalja Unije te bi se tako na jednom mjestu imao prikaz utjecaj poreza na dohodak na platežnu moć radnika. Zaključno, porezno opterećenje zaposlenika u promatranim zemljama uvelike će ovisiti o samoj situaciji poreznog obveznika (samac, par s djecom, umirovljenik) te je svakoj zemlji članici ostavljen izbor kako motivirati porezne obveznike na veći rad i ostvarivanje dohotka, a sve u cilju smanjenja distorzivnih učinaka koje porez na dohodak može imati.

LITERATURA

Accace (2022.), 2022 gross to net salary calculator in Poland na dan: 2.7.2022, preuzeto s <https://accace.com/payroll-calculator-poland/>

Accace (2022.), 2022 payroll calculator for Hungary, na dan: 4.7.2022, preuzeto s <https://accace.com/payroll-calculator-for-hungary/>

Asen., E. (2019.), Welcome to the Index, Lithuania, preuzeto 17.6.2022. s <https://taxfoundation.org/lithuania-tax-rankings-in-the-oecd-2019/>

Asen., E. (2019.), Tax Treaty Network of European Countries, preuzeto 15.6.2022. s : <https://taxfoundation.org/european-tax-treaty-network-2019/>

Beiser, R. (2001.), *Porezi, sustavni pregled*. Beč: WUW/Universitätsverlag

Bernardi, L., Chandler, M. i Gandullia, L. (2005.), *Tax Systems and Tax Reforms Tax Systems and Tax Reforms in New EU Member States*. Oxfordshire: Taylor & Francis Group

Birk, D. (2006). *Porezno pravo*. Heidelberg: C. F. Müller Verlag

Blažić, H. (2006.), *Usporedni porezni sustavi - oporezivanje dohotka i dobiti*. Sveučilište u Rijeci: Ekonomski fakultet

Blažić, H., Grdinić, M. i Suljić, S. (2016.), Oporezivanje kamata na bankovnu štednju građana u državama Europske Unije, u Stojanović. A. I Šimović, H. (ur.) *Aktualni problemi i izazovi razvoja financijskog sustava* (str. 163-186.), Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb

Contract Administration (27.4.2022.), Polish Order 2.0 PIT- reduction from 1 July 2022, preuzeto 5.7.2022. s <https://ca-staff.eu/en/publications/polish-order-2-0-pit-reduction-from-1-july-2022/>

e-Građani (b.d.), Godišnji obračun poreza na dohodak, preuzeto 29.6.2022 s <https://gov.hr/hr/godisnji-obracun-poreza-na-dohodak/1460>

Euraxess Poland (b.d.), Social security, preuzeto 2.7.2022 s <https://www.euraxess.pl/poland/information-assistance/social-security>

European Monitoring Centre on Change (4.9.2020.), Guaranteed employe benefits fund, , preuzeto 2.7.2022 s <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/erm/support-instrument/guaranteed-employee-benefits-fund>

Europska komisija (2020.), *Tax wedge on labour: Shifting tax burden from labour to other forms of taxation* [e-publikacija], preuzeto s <https://www.consilium.europa.eu/media/42557/eg-thematic-discussion-on-growth-and-jobs-tax-wedge-on-labour.pdf>

Europska komisija (2021.), *Taxation Trend in the European Union, Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom, 2021 Edition*, [e-publikacija], preuzeto s <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en>

Gvozdić, N. (1994.) *Pojam dohotka u teoriji i poreznom zakonodavstvu Republike Hrvatske*. Zagreb: Financijska praksa

HNB (2022.), Tečajna lista na dan 20.7.2022., preuzeto s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/tečajna-lista/tečajna-lista>

Isplate.info (b.d.), Obračun doprinosa kod plaća, preuzeto 30.6.2022 s <https://isplate.info teme.aspx?idte=10>

Ecimović, R. (1998.), *Financijsko pravo i financijska znanost*. Zagreb: Informator

Kagor (b.d.) Porezna reforma 2021. – Promjene propisa u primjeni od 1.1.2021, preuzeto 30.6.2022 s <https://kagor.hr/porezna-reforma-2021-promjene-propisa-u-primjeni-od-01-01-2021/>

Kesner-Škreb, M. (2003.), Doprinosi za socijalno osiguranje, *Financijska teorija i praksa*, 27 (2), 271-273., preuzeto s <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/porezi/279/doprinosi/283/>

Kesner-Škreb, M. (2004.), Porez na dohodak, *Financijska teorija i praksa*, 28(1), 141-143., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/5755>

Kesner-Škreb, M. (2005.), Proporcionalni porez. *Financijska teorija i praksa*, 29 (2), 249-251., preuzeto s <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/porezi-na-potrosnju/274/proporcionalni-porez/276/>

KPMG (1.1.2021.), Poland. Thinking Borders for Poland, preuzeto 1.7.2022 s <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/06/poland-thinking-beyond-borders.html>

Lang, M. (2020.), *Introduction to the Law of Double Taxation Conventions*, 3rd edition, [e-publikacija], preuzeto s https://www.ibfd.org/sites/default/files/2021-08/20_007_Introduction_Law_Double_Taxation_Conventions_3rd_edition_final_web.pdf

Mađarska porezna i carinska uprava (7.3.2022.) *A short summary on the taxation of the private persons* [e-publikacija], preuzeto s <https://nav.gov.hu/en/taxation/taxinfo>

Mijatović, N. (2007.), Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka, *Rev. soc. polit.*, god. 14, br. 3-4, 289-311., preuzeto s <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/702/667>

Ministarstvo financija RH (b.d.) Prirez porezu na dohodak, preuzeto 29.6.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx

Ministarstvo financija RH (b.d.). Osobni odbitak rezidenta, preuzeto 29.6.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak.aspx

Ministarstvo financija RH (2022). Porez na dohodak, preuzeto 29.6.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dohodak.aspx

Musgrave, A. i Musgrave P.B. (1993.), *Javne financije u teoriji i praksi*, Zagreb: Institut za javne financije

Nicholson., K. (30.5.2022.), Overview of taxes in Europe, preuzeto 20.6.2022. s <https://migronis.com/blog/taxes-in-europe>

OECD (2014.), *Fundamental principles of taxation, Adressing the Tax Challenges of the Digital Economy*, [e-publikacija], preuzeto s https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy/fundamental-principles-of-taxation_9789264218789-5-en

OECD (2021), Revenue Statistics 2021 – the Slovak Republic na dan 17.6.2022., [podatkovni dokument], preuzeto s <https://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-slovak-republic.pdf>

Polish Investment & Trade Agency (b.d.) Personal Income Tax (PIT), preuzeto 1.7.2022. s https://www.paih.gov.pl/polish_law/taxation/pit#1

Public Policy.Ie (28.8.2020.), The Irish Taxation System: trends over time and international comparisons, preuzeto 17.6.2022 s <https://publicpolicy.ie/papers/the-irish-taxation-system-trends-over-time-and-international-comparisons/>

PwC (10.6.2022.), Annual Polish tax and social security calculation, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/sample-personal-income-tax-calculation>

PwC (15.6.2022.), Hungary – Income determination, preuzeto 3.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/income-determination>

PwC (15.6.2022.), Hungary – Personal allowances, preuzeto 3.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/deductions>

PwC (15.6.2022.), Hungary – Social security contributions, preuzeto 3.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/other-taxes>

PwC (10.6.2022.), Poland, Individual-other taxes, Social security contributions, preuzeto 2.7.2022 s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/other-taxes>

PwC (10.6.2022.), Poland, Individual – Taxes on personal income, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/taxes-on-personal-income>

PwC (10.6.2022.), Poland-Personal income tax (PIT), preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/significant-developments>

PwC (10.6.2022.), Poland, Individual – Other tax credits and incentives, Personal allowances, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/other-tax-credits-and-incentives>

PwC (10.6.2022.), Poland, Individual-Deductions, preuzeto 2.7.2022. s <https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/deductions>

Rogers., J. i Philippe., C. (2020). *The Tax Burden of Typical Workers in the EU - 2020*, Eleventh edition, [e-publikacija], preuzeto s <https://www.institutmolinari.org/2020/07/18/the-tax-burden-of-typical-workers-in-the-eu-28-2020/> (

RRiF plus d.o.o. (2022.) Kalkulator plaće, na dan: 29.6.2022, preuzeto s https://www.rrif.hr/wct_index.php?run=kalk116&wct=230&neto_bruto=bruto&ogranicenje=bez

Scheer, C. (1998). *Ideali porezne politike – jučer i sutra. Upravljački sustavi budućnosti* (str. 158-198). Berlin: Duncker & Humblot

Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), Oporezivanje rada, *EJS 13.*, preuzeto s <https://arhivanalitika.hr/blog/ejs-13-oporezivanje-rada/>

Šimović., H. i Deskar-Škrbić, M. (2019.), Teorija i politika oporezivanja, *EJS 11 (II. Dio)*, preuzeto s <https://arhivanalitika.hr/blog/ejs-11-teorija-i-politika-oporezivanja-ii-dio/>

Šimurina, N., Dražić Lutilsky I., Barbić D. i Dragija Kostić M. (2018.), *Osnove porezne pismenosti*, Zagreb: Narodne novine

Vlada Republike Poljske (2022.) The Polish Deal – a real profit for 18 milion Poles, preuzeto 2.7.2022. s <https://www.gov.pl/web/primeminister/the-polish-deal--a-real-profit-for-18-million-poles>

Zakon o porezu na dohodak u Mađarskoj (CXVII iz 1995), preuzeto s https://www.icnl.org/wp-content/uploads/Hungary_personalincometax_ENG.pdf

Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20 (2021.)

Zvinys., A.K., (2020.), Tax Treaty Network of European Countries, preuzeto 15.6.2022. s <https://taxfoundation.org/tax-treaties-european-tax-treaty-network-2020/>

POPIS SLIKA

Slika 1. Bilateralni porezni sporazumi u europskim zemljama članicama OECD-a u 2019. godini.....	15
--	----

POPIS GRAFOVA

Grafikon 1. Razvoj prosječne stope poreza na dohodak u zemljama EU u razdoblju od 2000. do 2021. godine (u %)	18
Grafikon 2. Struktura implicitne stope poreza na rad u EU u 2019. godini (u %).....	20
Grafikon 3. Promjene u strukturi implicitne stope na rad u razdoblju od 2009. do 2019. godine u zemljama EU (u postotnim bodovima)	22
Grafikon 4. Trošak poslodavca po isplaćenom 1 euru zaposleniku u zemljama EU u 2020. godini (uključujući UK)	25
Grafikon 5. Porezni prihodi (uključujući obvezne doprinose za socijalno osiguranje) u državama članicama EU i odabranim državama u 2019. godini (u % BDP-a).....	27
Grafikon 6. Udio izravnih poreza u ukupnim poreznim prihodima (u %).....	28
Grafikon 7. Porezni prihodi u državama članicama EU prema vrsti porezne osnovice u razdoblju od 2007. do 2019. godine (u % od ukupnih poreznih prihoda).....	30
Grafikon 8. Raspodjela poreznih prihoda u zemljama članicama EU prema vrsti porezne osnovice za 2019. godinu (u % ukupnih poreznih prihoda).....	31

POPIS TABLICA

Tablica 1. Gornje zakonski određene stope poreza na dohodak u 2020 i 2021. godini (u %). 18	
Tablica 2. Visina implicitne porezne stope na rad u 2019. godini u zemljama EU (u %) 21	
Tablica 3. Prikaz poreznog klina za jednog radnika na 50% prosječne plaće, bez djece (u % od ukupnih troškova rada)..... 24	
Tablica 5. Porezni prihodi od poreza na rad u državama članicama EU..... 32	
Tablica 6. Prihod od poreza na rad kojeg uplaćuju zaposlenici u zemljama članicama EU 34	
Tablica 7. Raspodjela prihoda od poreza na dohodak prema zemljama članicama EU u 2019. godini (u % ukupnih poreznih prihoda) 35	
Tablica 8. Elementi izračuna poreza na dohodak od nesamostalnog rada u Republici Hrvatskoj 39	
Tablica 9. Prikaz osobnih odbitaka za mjesečne i godišnje svote u Republici Hrvatskoj 40	
Tablica 10. Stope poreza na dohodak u Republici Poljskoj 44	
Tablica 11. Prikaz socijalnih doprinosa u Poljskoj (u %) 46	
Tablica 12. Prikaz iznosa poreznih olakšica prema broju uzdržavane djece za poreznog obveznika u Poljskoj (u PLN) 47	
Tablica 13. Primjer obračuna plaće poreznog obveznika u Poljskoj 48	
Tablica 14. Prikaz iznosa poreznih olakšica prema broju uzdržavane djece za poreznog obveznika u Mađarskoj (u HUF)..... 50	
Tablica 15. Primjer obračuna plaće poreznog obveznika u Mađarskoj 51	
Tablica 16. Obračun poreza na dohodak na plaću poreznog obveznika samca u Zagrebu (u HRK i EUR)..... 52	
Tablica 17. Obračun poreza na dohodak na plaću poreznog obveznika samca u Poljskoj (u PLN i EUR)..... 54	
Tablica 18. Obračun poreza na dohodak na plaću poreznog obveznika samca u Mađarskoj (u HUF i EUR) 56	
Tablica 19. Rezultati komparativne analize obračuna poreza na dohodak u Hrvatskoj, Poljskoj te Mađarskoj..... 59	

ŽIVOTOPIS

Tea Ćosić rođena je u Makarskoj 1997. godine. Nakon završetka I. gimnazije u Zagrebu, 2016. godine upisuje Ekonomski fakultet u Zagrebu, smjer Poslovna ekonomija. Na drugoj godini fakulteta postaje članica projektne skupine FINtelligent kojeg vodi studentska udruga Financijski klub koja promiče financijsku pismenost među učenicima srednjih škola. Tijekom studiranja odlazi na Erasmus+ studijski boravak na Nova School of Business and Economics u Lisabonu. Nakon povratka s razmjene, upisuje smjer Financije te postaje voditeljica projektne skupine FINtelligent. Radno iskustvo stječe kao pripravnica u Odjelu poslovnog savjetovanja jedne multinacionalne konzultantske tvrtke te kao administrativni suradnik u farmaceutskoj tvrtci. Također, stječe iskustvo moderiranja panela u Europskom parlamentu. Aktivno se služi engleskim jezikom, te poznaje njemački i španjolski jezik.